

Monitor toelatingsbeleid vmbo-havo

Tweede meting
2014-2015

Jessica van der Linden
Ton Klein
Michael Buynsters

Oberon
onderzoek | advies

Monitor toelatingsbeleid vmbo-havo

Tweede meting
2014-2015

Opdrachtgever: VO-raad

Auteurs: Jessica van der Linden, Ton Klein, Michael Buynsters

Utrecht, mei 2015

Postbus 1423
3500 BK Utrecht
tel. 030-2306090
fax 030-2306080
e-mailadres: info@oberon.eu

Inhoudsopgave

Managementsamenvatting

Aanleiding

Van de vmbo-gl en -tl-gediplomeerden stroomt er een groep door naar het havo. Havo-scholen konden aan deze leerlingen eigen toelatingseisen stellen. In de praktijk leidde dit tot een grote verscheidenheid in toelatingseisen. Bovendien vond er beperkte afstemming plaats tussen vmbo- en havo-scholen over de aansluiting van vakkenpakketten en profielen. De grote variatie aan toelatingseisen en de gebrekkige afstemming zorgde voor onduidelijkheid en een gevoel van willekeur bij leerlingen, ouders en toeleverende scholen. Bovendien maakte de politiek zich zorgen over mogelijke drempels die worden opgeworpen voor vmbo-leerlingen om door te stromen naar het havo.

Om de toelatingseisen eenduidig en transparant te maken heeft de VO-raad de toelatingscode voor de overgang van vmbo naar havo opgesteld. Deze code beschrijft de voorwaarden voor de toelating van vmbo-gediplomeerden tot het havo. Daarnaast zijn er in de code afspraken gemaakt over regionale samenwerking tussen vmbo en havo en over de verbetering van de inhoudelijke aansluiting en loopbaanoriëntatie- en -begeleiding. Tenslotte zijn er in de toelatingscode afspraken gemaakt over de communicatie rondom het toelatingsbeleid. De code geldt voor alle havo- en vmbo-scholen in de periode van augustus 2012 tot en met 2016. Het uiteindelijke doel is dat de aansluiting tussen vmbo en havo verbetert en dat op den duur de toelatingscode niet meer nodig is.

Het onderzoek

Oberon heeft in 2012 en in 2014-2015 in opdracht van de VO-raad onderzoek uitgevoerd naar de toelatingscode en het gevoerde toelatingsbeleid.

2012
Onderzoeksvragen
- Hoe verliep de invoering van de toelatingscode?
- Tegen welke problemen liepen de scholen aan?
- Op welke punten hadden zij ondersteuning nodig?

2014-2015
Onderzoeksvragen
- Hoe verloopt de toelating van vmbo-leerlingen (gl/tl) naar het havo?
- In hoeverre gebeurt dit in overeenstemming met de toelatingscode vmbo-havo van de VO-raad?

Het voorliggende rapport gaat over de uitkomsten van het tweede onderzoek (2014-2015). Hierbij is gekeken naar de volgende aspecten:

1. de vormgeving van het toelatingsbeleid
2. de communicatie rondom het toelatingsbeleid;
3. de vormgeving van het aansluitingsbeleid
4. de samenwerking tussen vmbo- en havo-scholen (op zowel aansluitingsbeleid als toelatingsbeleid);
5. knelpunten en klachten;
6. de effecten van de toelatingscode;
7. de toekomst van de overgang tussen vmbo en havo.

Er is zowel een kwantitatief als een kwalitatief onderzoek uitgevoerd om deze aspecten te onderzoeken. Het kwalitatieve onderzoek is bedoeld om de uitkomsten van het kwantitatieve onderzoek (een enquête) over het toelatingsbeleid vmbo-havo te duiden en verklaringen op het spoor te komen.

Onderzoeksactiviteiten kwantitatief onderzoek	Onderzoeksactiviteiten kwaltitatief onderzoek
• opstellen en afnemen van een digitale vragenlijst • non-respons analyse	• vier verdiepende groepsgesprekken met vertegenwoordigers van brede scholengemeenschappen en categorale havo- en vmbo-scholen • website-analyse

Respons

Van de 773 scholen[1] in Nederland hebben 266 scholen de vragenlijst ingevuld. De totale respons komt daarmee op 34%.

18%	31%	53%
scholen met alleen een vmbo-afdeling	scholen met alleen een havo-afdeling	scholen met een vmbo- en een havo-afdelig

Net als bij de eerste meting is de vragenlijst in 2014 met name ingevuld door (adjunct-)directeuren (52%) en afdelingsleiders- of coördinatoren (39%).

Betrouwbaarheid

Met de behaalde respons kunnen we betrouwbare uitspraken doen over alle vo-scholen met een vmbo- en/of havo-afdeling. Een respons van 34% geeft een betrouwbaarheidsmarge van +/- 4,7%, met een betrouwbaarheidsinterval van 95%. Dat wil zeggen dat als bijvoorbeeld uit de enquête blijkt dat 60% van mensen tevreden is over het toelatingsbeleid, het werkelijke percentage voor de hele populatie met een zekerheid van 95% tussen de 55,3% en 64,7% ligt.

Conclusies

We geven hieronder voor elk van de zeven aspecten van het toelatingsbeleid de belangrijkste conclusies weer.

1. Vormgeving toelatingsbeleid vmbo-havo

In het onderzoek is aan de havo-scholen gevraagd op welke wijze zij hun toelatingsbeleid hebben vormgegeven. Twee jaar na de invoering van de toelatingscode houden de meeste scholen zich aan de richtlijnen uit de code. Scholen voeren in een vroegtijdig stadium een toelatingsgesprek met de potentiële leerling en hanteren dezelfde regels voor het doubleren voor leerlingen afkomstig uit het vmbo als voor leerlingen afkomstig uit havo-3. Daarnaast stelt een ruime meerderheid van de scholen maximaal een 6,8 als gemiddelde examencijfer.

Havo-scholen betrekken ook het advies van vmbo-scholen bij het oordeel om een leerling toe te laten en bij een afwijkende mening gaan ze in overleg met de vmbo-school. In 2014 zijn er significant minder havo-scholen die het vmbo-advies meenemen bij de toelatingsprocedure dan in 2012. De reden hiervoor is dat de regels voor de toelatingscode vmbo-havo zo eenduidig zijn en hierover door scholen in de regio afspraken zijn gemaakt, dat het wel of niet meenemen van het formele geschreven vmbo-advies veel minder een item is.

[1] Het gaat hierbij om schoollocaties.

Opvallend is dat in 2014 veel minder scholen (40%) dan in 2012 (71%) aangeven terughoudend te zijn in het stellen van toelatingscriteria, met het idee leerlingen optimale kansen te geven. In de verdiepende gesprekken worden hier zowel externe als interne factoren voor genoemd. Aan de ene kant zijn er externe factoren waar de scholen weinig invloed op hebben. Zo is de afgelopen twee jaar de Inspectie van het Onderwijs zwaardere eisen gaan stellen aan onder andere de eindexamens[2] en de rekentoets[3]. De havo-scholen geven aan zo niet beloond te worden voor de doorstroom van vmbo-leerlingen naar het havo en zodoende de criteria wel hoog te moeten houden. Aan de andere kant zijn er interne factoren die meespelen. Zo zijn er scholen die eerst geen of weinig eisen stelden aan de toelating van vmbo-leerlingen. Zij hebben naar aanleiding van de toelatingscode toelatingseisen gesteld of aangepast. Er zijn ook scholen die nu andere toelatingseisen stellen dan voorheen. Uit de gesprekken blijkt dat scholen de toelatingscriteria in veel gevallen niet te laagdrempelig maken, om de leerlingen te beschermen die het havo-niveau niet aankunnen. Een andere mogelijke verklaring is dat er scholen zijn die de procedure hebben aangepast en nu vmbo-leerlingen laten deelnemen aan een sollicitatie of test. Op deze manier kan de havo-school zich een beeld vormen van de houding en de bekwaamheid van de aanstaande leerling. Ook zijn er scholen die andere manieren zoeken om leerlingen klaar te stomen voor het havo door ze bijvoorbeeld deel te laten nemen aan een zomerschool. De scholen geven aan veel waarde te hechten aan de motivatie van een leerling. Een gemotiveerde leerling heeft meer kans om het havo succesvol af te ronden. Daarnaast kan een ongemotiveerde leerling kan immers van grote invloed zijn op het leerklimaat van de klas.

Van de scholengemeenschappen geeft een meerderheid (83%) aan dezelfde toelatingseisen te hanteren voor leerlingen afkomstig van de eigen scholengemeenschap als voor leerlingen van een andere school. De scholen die niet hetzelfde beleid hanteren zijn over het algemeen minder streng voor leerlingen uit de eigen school, omdat ze deze leerlingen beter kennen. Vrijwel alle havo-scholen (95%) hanteren dezelfde normen voor de overgang van havo-4 naar havo-5 voor reguliere havo-leerlingen en leerlingen die afkomstig zijn van het vmbo. Daarnaast is driekwart van de scholen (75%) (redelijk) goed bekend met de toelatingscode vmbo-havo. Eén op de vijf scholen (20%) heeft er wel iets van meegekregen, maar weet er niet zo veel van.

2. Communicatie omtrent het toelatingsbeleid

De code vraagt de scholen helder te communiceren over het toelatingsbeleid vmbo-havo en de procedures. Het gaat dan om de communicatie met belanghebbenden zoals de vmbo-leerlingen die willen doorstromen, hun ouders en de docenten van de toeleverende vmbo-scholen. In de meting van 2014 is voor het eerst gevraagd hoe de communicatie over het toelatingsbeleid verloopt. Uit deze meting blijkt dat scholen hun beleid en procedures voornamelijk bekend maken tijdens informatie- en voorlichtingsbijeenkomsten (85%). Daarnaast wordt er gebruik gemaakt van de website van de school (72%), de schoolgids (38%) en informatiebrochures (33%). Bovendien worden er ook gesprekken gevoerd tussen de leerlingen en de mentor en/of de decaan.

Websites van scholen spelen een steeds grotere rol in de communicatie naar buiten toe. Daarom zijn vijftig websites van scholen geanalyseerd en is bekeken of en op welke manier de scholen informatie over het toelatingsbeleid op hun site aanbieden. Van deze vijftig scholen heeft bijna driekwart (72%) het toelatingsbeleid op de website geplaatst, waarvan 52% het zelfs op een goed tot zeer goed vindbare plaats heeft geplaatst. In de overige gevallen (28%) was het toelatingsbeleid niet vindbaar op de website.

---

[2] Maximaal één 5 voor de kernvakken en gemiddeld voldoende op het Centraal Examen.

[3] De rekentoets is verplicht vanaf 2013-2014. Het resultaat van deze toets maakt nog geen deel uit van de uitslagregel, maar het cijfer moet wel op de cijferlijst vermeld worden. Vanaf 2015-2016 wordt rekentoets onderdeel van de uitslagregel.

3. Vormgeving aansluitingsbeleid

De aansluiting tussen vmbo en havo is een gedeelde verantwoordelijkheid van vmbo-scholen en havo-scholen. De meerderheid van de vmbo-scholen (80%) geeft aan leerlingen, die naar het havo willen doorstromen, voor te bereiden op deze doorstroom. Vmbo-scholen doen dit vooral door middel van voorlichting aan de leerlingen (89%), bijles (56%) of extra ondersteuning tijdens de lessen (56%). Ook uit de groepsgesprekken blijkt dat scholen speciale vmbo-klassen hebben voor leerlingen die willen doorstromen of een zomerschool om leerlingen beter voor te bereiden op de doorstroom naar het havo.

Meer dan de helft van de van de havo-scholen (60%) geeft extra inhoudelijke ondersteuning aan vmbo-gediplomeerden die instromen in havo-4. Van de vmbo-scholen biedt 69% extra inhoudelijke ondersteuning aan leerlingen die door willen stromen naar havo-4. Uit de verdiepende gesprekken blijkt dat zij dit doen omdat sommige vmbo-vakkenpakketten en de manier van lesgeven op het vmbo niet altijd goed aansluiten bij het havo en leerlingen daarom minder goed presteren. Scholen zien met name problemen voor vmbo-leerlingen die een nt- of ng-profiel kiezen. Verder is er volgens de scholen bij sommige vakken sprake van een gebrekkige aansluiting.

Daarnaast overleggen havo- en vmbo-scholen met elkaar om de doorstroom van vmbo en havo goed te laten verlopen. Zo gaat 49% van de havo-scholen en 60% van de vmbo-scholen in overleg over het toelatings- en aansluitingsbeleid. Tot slot bieden havo-scholen de vmbo-scholen hulp bij de loopbaanoriëntatie en -begeleiding (46%). Meer dan de helft van de vmbo-scholen (62%) verbetert de loopbaanoriëntatie en -begeleiding voor vmbo-gediplomeerden, zodat deze leerlingen een goede keuze kunnen maken uit doorstroming naar mbo of havo. Uit de groepsgesprekken blijkt dat leerlingen die naar het havo willen zich ook meer moeten verdiepen in een mbo-opleiding. De voorlichting naar ouders hierover is hierbij ook van belang. Ouders weten soms niet dat hun kinderen ook via het mbo naar het hbo kunnen doorstromen.

4. Samenwerking tussen vmbo- en havo-scholen

Het is de bedoeling dat havo- en vmbo-scholen (meer) met elkaar gaan samenwerken als het gaat om het aansluitings- en toelatingsbeleid. Door de toelatingscode is er meer onderlinge afstemming tussen scholen over toelatingseisen. Dit zorgt binnen de regio voor eenduidige regels voor de toelating van leerlingen. Hierdoor weten scholen beter waar ze aan toe zijn en is er minder discussie over toelating van leerlingen. Vmbo- en havo-scholen werken vooral nauw samen binnen het eigen bestuur (68% en 56%). Over deze samenwerking zijn de scholen dan ook het meest tevreden (83%-85%).

5. Knelpunten en klachten

Driekwart van de scholen (72%) ervaart op dit moment geen knelpunten bij de uitvoering van de toelatingscode en verwacht deze ook niet in de toekomst (73%). Daarmee zijn de scholen significant positiever dan in 2012, toen er meer knelpunten werden ervaren. De scholen die wel knelpunten ervaren doen dat vooral op het aansluitingsbeleid. Met name de samenwerking met andere scholen op het gebied van loopbaanoriëntatie blijkt lastig. Uit de groepsgesprekken blijkt dat het voor scholen vaak makkelijker is om samen te werken en af te stemmen met scholen die veel vmbo-leerlingen door laten stromen naar het havo. Ook binnen scholengemeenschappen is de afstemming vaak makkelijker dan met andere scholen.

6. Effecten van de toelatingscode

De toelatingscode is in augustus 2012 ingevoerd. Het is daarom nog te vroeg om al harde effecten van de code vast te stellen. Het begrip effect en het vaststellen van causale verbanden moeten voorzichtig benaderd

worden. Er is daarom vooral gekeken naar effecten die de direct betrokkenen waarnemen op basis van hun eerste ervaringen (perceptieniveau) en naar aanwijzingen die daarvoor te vinden zijn in de doorstroomcijfers. Op die manier is het mogelijk om te zien of er al bewegingen te zien zijn bij de aansluiting tussen vmbo en havo en bij de leerlingen zelf. De toelatingscode loopt nog tot en met 2016. Deze meting moet dus vooral gezien worden als tussenmeting.

De meeste scholen geven aan dat het nog te vroeg is om effecten van de toelatingscode vast te kunnen stellen. Uit landelijke cijfers blijkt dat sinds 2009 de doorstroom van vmbo-leerlingen naar havo-4 afneemt : van 19,2 % in het schooljaar 2008/2009 naar 13,3% in het schooljaar 2012/2013. De daling van de doorstroom van vmbo'ers in havo-4 begint daarmee ruim voor de invoering van de code in augustus 2012. Daarom is het niet mogelijk om van een effect van de toelatingscode op de doorstroom van vmbo-leerlingen in havo-4 te spreken.

Hoe kan deze daling dan wel uitgelegd worden? Uit de verdiepende gesprekken komen meerdere mogelijke verklaringen voor deze daling naar voren. Zo zijn er scholen die zich meer zijn gaan richten op de doorstroom van vmbo naar mbo, dan op de doorstroom van vmbo naar havo. Scholen geven aan dat hun gesprekken met leerlingen (in het kader van loopbaanoriëntatie) er voor zorgen dat leerlingen vaker voor het mbo kiezen. Vmbo-gediplomeerden die aangeven dat ze door willen stromen naar het havo, moeten zich ook verdiepen in mogelijke mbo-opleidingen. Hierdoor kiezen ze soms toch bewust voor de route via het mbo dan via het havo. Daarnaast zijn er mbo-instellingen die zich beter profileren naar buiten toe. Leerlingen en ouders weten namelijk soms niet dat het ook mogelijk is om via het mbo naar het hbo door te stromen. In aanvulling hierop geven scholen aan dat de doorstroom naar het mbo heel erg afhangt van het imago van het mbo binnen een regio. Heeft het mbo een positief imago (is het mbo een veilige omgeving en biedt de opleiding met toekomstperspectief) dan stromen meer leerlingen door naar het mbo. Tot slot kan met name in plattelandsgebieden, de afstand een rol spelen bij de keuze voor dichtbij gelegen havo of veraf gelegen mbo-instelling.

Verder zijn er scholen die de toelatingscriteria hebben aangepast, omdat bijvoorbeeld het onderwijsaanbod van het vmbo-gl minder goed aansluit op het havo of omdat ze te maken hadden met veel vmbo-leerlingen die het havo-niveau niet aankonden. In de verdiepende gesprekken werd duidelijk dat vooral bij sommige vakken sprake is van gebrekkige aansluiting. Dit zorgt ervoor dat vmbo-leerlingen niet altijd even goed aansluiting vinden bij het onderwijsaanbod van het havo en dus minder goed presteren.

7. De toekomst van de overgang tussen vmbo en havo

De toelatingscode is een tijdelijke code voor de periode van augustus 2012 tot en met 2016. Het uiteindelijke doel is dat de aansluiting tussen vmbo en havo verbetert en dat op den duur de toelatingscode niet meer nodig is. Hoe kijken scholen aan tegen de toekomst van de code?

Scholen zijn positief over de toelatingscode en willen deze ook in de toekomst behouden. De toelatingscode zorgt er volgens de scholen voor dat leerlingen beter zijn toegerust voor het havo en ook meer gemotiveerd zijn om het havo succesvol af te ronden. Daarnaast vinden scholen het positief dat er door de code meer onderlinge afstemming is tussen scholen over toelatingseisen. Hierdoor weten scholen beter waar ze aan toe zijn en is er minder discussie over toelating van leerlingen. Een meerderheid van de scholen vindt daarom dat ook in de toekomst een toelatingscode nodig blijft. Zij zien graag dat het mogelijk blijft om aanvullende toelatingseisen en aanvullende eisen rondom het aansluitingsbeleid te stellen.

Tweederde van de scholen (68%) vindt een drempelloze overgang van vmbo naar havo in de toekomst niet wenselijk. Havo-scholen vinden dit minder wenselijk dan vmbo-scholen. Daarnaast is driekwart van de scholen (74%) niet klaar voor zo'n drempelloze overgang. De scholen vinden dat een drempelloze overgang niet in het belang is van de leerling. Zij willen juist reële kansen bieden door de juiste toelatingseisen te stellen. Volgens de scholen zijn niet alle kinderen geschikt om door te stromen naar het havo. Bijvoorbeeld omdat:

- ze een te grote taalachterstand hebben op het gebied van begrijpend lezen;
- hun vakkenpakket niet aansluit op de havo-profielen. Sommige vakken worden niet gegeven op het vmbo;
- de manier van lesgeven in het vmbo en havo verschilt.

Mocht er in de toekomst toch een drempelloze overgang van vmbo naar havo komen dan willen de scholen:

- voldoende middelen om leerlingen bij te scholen (vroegtijdige bijspijkerprogramma's, zomerscholen, etc.);
- leerlingen de mogelijkheid kunnen bieden langer over het havo te mogen laten doen (bijvoorbeeld 6 jaar);
- een andere berekening van het bovenbouwrendement door de Inspectie van het Onderwijs;
- instroommogelijkheden op mbo's in februari.

1 Inleiding

Van de vmbo-gl en –tl-gediplomeerden stroomt er een groep door naar het havo. Havo-scholen konden aan deze leerlingen eigen toelatingseisen stellen. In de praktijk leidde dit tot een grote verscheidenheid in toelatingseisen. Bovendien vond er beperkte afstemming plaats tussen vmbo- en havo-scholen over de aansluiting van vakkenpakketten en profielen. De grote variatie aan toelatingseisen en de gebrekkige afstemming zorgde voor onduidelijkheid en een gevoel van willekeur bij leerlingen, ouders en toeleverende scholen. Bovendien maakte de politiek zich zorgen over mogelijke drempels die worden opgeworpen voor vmbo-leerlingen om door te stromen naar het havo.

De VO-raad heeft om de toelatingseisen eenduidig en transparant te maken de toelatingscode voor de overgang van vmbo naar havo opgesteld. Deze code beschrijft de voorwaarden voor de toelating van vmbo-gediplomeerden tot het havo. Daarnaast zijn er in de code afspraken gemaakt over regionale samenwerking tussen vmbo en havo en over de verbetering van de inhoudelijke aansluiting en loopbaanbegeleiding. Tenslotte zijn er in de toelatingscode afspraken gemaakt over de communicatie rondom het toelatingsbeleid. De code geldt voor alle havo- en vmbo-scholen in de periode van augustus 2012 tot en met 2016. Het uiteindelijke doel is dat de aansluiting tussen vmbo en havo verbetert en dat op den duur de toelatingscode niet meer nodig is.

De VO-raad liet in oktober 2012 een eerste meting uitvoeren door Oberon, om te onderzoeken hoe de invoering van de toelatingscode verliep, tegen welke problemen de scholen aanliepen en op welke punten zij ondersteuning nodig hadden. Uit die meting blijkt dat scholen bekend zijn met de toelatingscode en de toelatingseisen en hun beleid daarop hebben afgestemd of van plan waren dat te doen. De aansluitingsafspraken moesten scholen in veel gevallen nog maken.

Het voorliggende onderzoek heeft als hoofdvraag: ‘Hoe verloopt de toelating van vmbo-gediplomeerden (gl/tl) naar het havo en in hoeverre gebeurt dit in overeenstemming met de toelatingscode vmbo-havo van de VO-raad?’ Hierbij is gekeken naar de vormgeving van het toelatings- en aansluitingsbeleid, de communicatie rondom het toelatingsbeleid, de ervaringen van de vmbo- en havo-scholen met de toepassing van de toelatingscode en welke knelpunten de scholen ervaren. Daarnaast zijn de scholen bevraagd over de mogelijke effecten van de toelatingscode op het aansluitingsbeleid en de leerlingen. Er is ook onderzocht of scholen behoefte hebben aan verdere ondersteuning en of scholen uiteindelijk een drempelloze overgang tussen vmbo en havo wenselijk vinden. Tenslotte is er gekeken hoe scholen aankijken tegen het toelatingsbeleid in de toekomst. De toelatingscode loopt nog tot en met 2016. Dit onderzoek moet daarom gezien worden als tussenmeting.

Leeswijzer

Allereerst bespreken we de opzet van dit onderzoek in hoofdstuk 2. Vervolgens bespreken we in hoofdstuk 3 t/m 10 hoe scholen hun toelatingsbeleid hebben vormgegeven en of dit conform de toelatingscode is. We gaan daarbij ook in op de bekendheid van de toelatingscode vmbo-havo. We bespreken het toelatingsbeleid (3), de communicatie rondom het toelatingsbeleid (4), het aansluitingsbeleid (5), de samenwerking tussen scholen (6), de knelpunten en klachten die scholen krijgen (7), de mogelijke effecten van de toelatingscode (8), de wensen voor de toekomst (9) en of scholen ondersteuning nodig hebben vanuit de VO-raad (10). We sluiten af met de conclusies van het onderzoek en enkele aanbevelingen voor de toekomst (11).

De meeste onderzoeksvragen die voor dit onderzoek zijn gesteld, zijn ook in de eerdere meting in 2012 gesteld. Vragen over de communicatie (H4) en de mogelijke effecten van de toelatingscode (H7) zijn in de meting van

2014 voor het eerst aan de scholen voorgelegd. De resultaten uit 2012 zijn in dit onderzoek meegenomen en staan in de meeste gevallen vermeld in de tabellen. In sommige tabellen tellen de percentages niet op tot 100 procent door afronding of doordat er meerdere antwoorden mogelijk zijn. Daarbij zijn de significante verschillen in de tabellen aangegeven met een sterretje (*), geplaatst achter de items. Daar waar relevant zijn verschillen tussen vmbo- en havo-scholen aangegeven.

In dit onderzoek spreken we over scholen. Hiermee bedoelen we de vertegenwoordigers van scholen die de vragenlijst hebben ingevuld en/of deel hebben genomen aan de verdiepende groepsgesprekken.

2 Onderzoeksopzet

De VO-raad en het ministerie van OCW willen door middel van deze meting inzicht krijgen in de doorstroom van leerlingen met een vmbo-diploma (gl/tl) naar het havo. Dit onderzoek geeft inzicht in het beleid dat scholen hanteren voor de toelating van de vmbo-gediplomeerden in het havo, als ook het aansluitingsbeleid vmbo naar havo. Ook wordt nagegaan hoe scholen in het voortgezet onderwijs uitvoering geven aan de toelatingscode. In dit rapport gaat het onder meer om:

- welke toelatingseisen en overgangsnormen hanteren havo-scholen voor vmbo-gediplomeerden?
- is het toelatingsbeleid helder omschreven en hoe communiceren havo-scholen hierover?
- welke knelpunten bestaan rond de toelating?

2.1 Onderzoeksvragen

De hoofdvraag die we met dit onderzoek beantwoorden luidt:

Hoe verloopt de toelating van vmbo-gediplomeerden (gl/tl) naar het havo en in hoeverre gebeurt dit in overeenstemming met de toelatingscode vmbo-havo van de VO-raad.

Daarbij gaan we in op de volgende aspecten:

1. de vormgeving van het toelatingsbeleid
2. de communicatie rondom het toelatingsbeleid;
3. de vormgeving van het aansluitingsbeleid;
4. de samenwerking tussen vmbo- en havo-scholen (op zowel aansluitingsbeleid als toelatingsbeleid);
5. knelpunten en klachten;
6. de effecten van de toelatingscode;
7. de toekomst van de overgang tussen vmbo en havo.

Om een antwoord op deze vragen te krijgen zijn een aantal deelvragen geformuleerd. Hierbij zijn we uitgegaan van de onderzoeksvragen uit de eerste meting van de monitor toelatingscode vmbo-havo uit 2012. Daarbij zijn extra vragen toegevoegd die voortborduren op de resultaten van de monitor uit 2012. Op die manier kunnen de uitkomsten van beide metingen met elkaar vergeleken worden. Vragen over de communicatie (H4) en de mogelijke effecten van de toelatingscode (H8) zijn in de meting van 2014 voor het eerst aan de scholen voorgelegd. De onderzoekvragen zien er als volgt uit:

1. Vormgeving van het toelatingsbeleid vmbo-havo

a. Hoe ziet het toelatingsbeleid voor vmbo-gediplomeerden (gl/tl) op de havo-scholen eruit en welke criteria hanteren havo-scholen?
   - Voert de havo-school in een vroegtijdig stadium een toelatingsgesprek met de vmbo-leerling?
   - Betrekt de havo-school het advies van de vmbo-school in haar toelating?
   - Hanteert de havo-school het gemiddelde eindexamencijfer van maximaal een 6,8?
   - Hanteert de havo-school dezelfde regels voor doubleren voor (voormalige) vmbo- als voor havo-leerlingen?

b. Voldoet het toelatingsbeleid van de havo-scholen aan de toelatingscode vmbo-havo van de VO-raad? Zo niet, welke redenen hebben havo-scholen om zich niet aan (bepaalde onderdelen van) de code te houden?

c. Is het toelatingsbeleid (inclusief procedure) hetzelfde voor vmbo-gediplomeerden die binnen de eigen scholengemeenschap doorstromen naar het havo als voor de vmbo-gediplomeerden die afkomstig zijn van een andere vmbo-school?

d. Hanteren de havo-scholen dezelfde overgangsregels van de vierde naar de vijfde klas van het havo voor reguliere havo-leerlingen en leerlingen die afkomstig zijn van het vmbo?

2. Communicatie rondom het toelatingsbeleid

Hoe maakt de havo-school het toelatingsbeleid en de toelatingsprocedure bekend? (bijvoorbeeld via de schoolgids en/of de website van de school).

3. Vormgeving van het aansluitingsbeleid

a. Hoe ziet het aansluitingsbeleid van vmbo- en havo-scholen eruit?
   - Dragen de vmbo-scholen zorg voor een goede loopbaanoriëntatie en -begeleiding (LOB)?
   - Bieden de havo-scholen hulp bij de loopbaanoriëntatie?.
   - Bieden vmbo-scholen extra inhoudelijke ondersteuning aan vmbo-gediplomeerden die zich voorbereiden op de overstap naar het havo;
   - Bieden havo-scholen extra inhoudelijke ondersteuning aan vmbo-gediplomeerden die instromen in havo-4?

b. Voldoet het aansluitingsbeleid van de scholen aan de toelatingscode vmbo-havo van de VO-raad? Zo niet, welke redenen hebben vmbo- en havo-scholen om zich niet aan (bepaalde onderdelen van) de code te houden?

4. Samenwerking tussen vmbo- en havo-scholen

a. In hoeverre wordt regionaal samengewerkt op het gebied van het toelatings- en aansluitingsbeleid?
   - met andere vmbo-scholen *(vraag voor vmbo-scholen)*
   - met andere havo-scholen *(vraag voor havo-scholen)*
   - met andere scholen binnen het samenwerkingsverband?

b. Hoe verloopt de samenwerking tussen vmbo- en havo-scholen na de invoering van de toelatingscode?

c. Welke acties en plannen hebben vmbo- en havo-scholen ten aanzien van de (verdere) samenwerking?

5. Knelpunten en klachten

a. Hoe ervaren de vmbo- en havo-scholen de uitvoering van het toelatings- en aansluitingsbeleid?
   - Welke knelpunten hebben scholen ervaren ten aanzien van het toelatingsbeleid? *(havo-scholen)*
   - Welke knelpunten hebben scholen ervaren ten aanzien van het aansluitingsbeleid?
   - Hoe gaan scholen om met deze knelpunten?

b. Hebben vmbo- en havo-scholen klachten ontvangen naar aanleiding van hun huidige toelatings- en aansluitingsbeleid?
   - Welke klachten hebben scholen ontvangen?
   - Van wie hebben scholen klachten ontvangen?
   - Hoeveel klachten hebben scholen ontvangen?
   - Hoe hebben scholen deze klachten afgehandeld?

1. Effecten van de toelatingscode[4]

6.1 Effecten op de aansluiting

In hoeverre heeft de toelatingscode gezorgd voor[5]:

- Een betere programmatische aansluiting (afstemming vakkenpakket en pakketkeuze) tussen vmbo en havo?
- Een betere overgang m.b.t. de pedagogisch-didactische benadering (o.a. zelfstandigheid, planningsvaardigheden, hoger werktempo, abstract denken van leerlingen) tussen vmbo en havo.
- Een betere overgang m.b.t. de moeilijkheidsgraad van de vakken tussen vmbo en havo?
- Een betere overgang tussen de verschillende manieren van leren tussen vmbo en havo?
- Een betere voorbereiding van vmbo-gediplomeerden op:
- Een gerichte opleidingskeuze (LOB)?
- De andere didactische benadering op het havo?

6.2 Effecten op leerlingen

a. Heeft de toelatingscode consequenties gehad voor het aantal vmbo-gediplomeerden dat is doorgestroomd naar havo-4? *(vraag voor vmbo-scholen)*
   - Welke consequenties heeft het gewijzigde toelatingsbeleid gehad voor het aantal vmbo-gediplomeerden dat is doorgestroomd naar havo-4?

b. Heeft de toelatingscode consequenties gehad voor het aantal vmbo-gediplomeerden dat is toegelaten? *(vraag voor havo-scholen)*
   - Welke consequenties heeft het gewijzigde toelatingsbeleid gehad voor het aantal toegelaten vmbo-gediplomeerden?
   - Hoe gaat de school hiermee om?

c. Heeft de toelatingscode consequenties gehad voor het niveau van de toegelaten vmbo-gediplomeerden? *(vraag voor havo-scholen)*
   - Welke consequenties heeft het gewijzigde toelatingsbeleid gehad voor het niveau van de toegelaten vmbo-gediplomeerden?
   - Hoe gaat de school hiermee om?

d. Heeft de toelatingscode consequenties gehad voor het studiesucces (gedefinieerd als zonder vertraging het havo-diploma behaald) van de vmbo-gediplomeerden die zijn toegelaten? *(vraag voor havo-scholen)*
   - Welke consequenties heeft het gewijzigde toelatingsbeleid gehad voor het studiesucces (gedefinieerd als zonder vertraging het havo-diploma behaald) van de toegelaten vmbo-gediplomeerden?
   - Hoe gaat de school hiermee om?

---

[4] De toelatingscode is twee jaar geleden, in augustus 2012 in gebruik genomen. Het is daarom nog te vroeg om al harde effecten van de code vast te stellen. We zijn ons ervan bewust dat we voorzichtig moeten zijn met het begrip effect en vaststellen van causale verbanden. We hebben daarom vooral gekeken naar effecten die de direct betrokkenen, op basis van hun eerste ervaringen, waarnemen (perceptieniveau) en naar aanwijzingen die we daarvoor kunnen vinden in de doorstroomcijfers. Op die manier is het mogelijk om te zien of er al bewegingen te zien zijn bij de aansluiting tussen vmbo en havo en bij de leerlingen zelf. De toelatingscode loopt nog tot en met 2016. Deze meting moet dus vooral gezien worden als tussenmeting. Pas na 2016 kunnen we in een laatste meting definitief de effecten van de toelatingscode vaststellen.

[5] Deze punten komen voort uit de opsomming van belangrijkste knelpunten rondom de aansluiting en de checklist aansluiting uit de Handreiking aansluiting vmbo-havo (VO-raad, 2014)

2. Toekomst van de overgang tussen vmbo en havo

a. In hoeverre vinden vmbo- en havo-scholen een drempelloze overgang[6] tussen vmbo en havo wenselijk en noodzakelijk?
b. Zijn vmbo- en havo-scholen klaar voor een drempelloze overgang tussen vmbo en havo?
c. In hoeverre blijven aanvullende toelatingseisen in de toekomst wenselijk en noodzakelijk?
d. In hoeverre blijven afspraken rondom aansluitingsbeleid in de toekomst wenselijk en noodzakelijk?
e. Wat is er voor nodig om de toelatingscode vmbo-havo in de toekomst overbodig te maken?

3. De behoefte aan verdere ondersteuning vanuit VO-raad

Is er behoefte aan verdere ondersteuning bij het vormgeven van het toelatingsbeleid en/of het aansluitingsbeleid?

2.2 Opzet van het onderzoek

Om een antwoord te krijgen op de onderzoeksvragen hebben we een kwantitatief onderzoek en een kwalitatief onderzoek uitgevoerd. Het kwalitatieve onderzoek heeft als doel de uitkomsten van de digitale vragenlijst over het toelatings- en aansluitingsbeleid vmbo-havo beter te duiden en mogelijke oorzaken die ten grondslag liggen aan deze bevindingen inzichtelijk te maken. We hebben de volgende activiteiten uitgevoerd:

1. een digitale vragenlijst opgesteld en afgenomen (kwantitatief);
2. een non-respons analyse uitgevoerd (kwantitatief);
3. vier verdiepende groepsgesprekken gehouden (kwalitatief);
4. analyse van websites van scholen uitgevoerd (kwalitatief).

Om een indruk te krijgen over het aantal gediplomeerden dat vanuit vmbo (gl/tl) doorstroomt naar het havo hebben we gekeken naar de gegevens van de doorstroomatlas vmbo[7]. Aan de hand van deze gegevens schetsen we in hoofdstuk 7 beknopt de landelijke situatie en geven we aan of er verschillen zijn opgetreden door de invoering van de toelatingscode in 2012.

Ad 1. Digitale vragenlijst

De digitale vragenlijst is in overleg met de VO-raad en OCW opgesteld. In deze vragenlijst zijn vragen opgenomen die specifiek bedoeld zijn voor scholen met een vmbo-afdeling, scholen met een havo-afdeling of beide afdelingen (zie bijlage 2 voor de vragenlijst). Op basis van een vraag over de onderwijstypen op de school is bepaald welke vragen een school invult.

De vragenlijsten zijn ingevuld in oktober en november 2014. Dit is twee jaar na de eerste meting. Deze eerdere meting vond plaats in de periode eind oktober tot eind november 2012.

Respons

Van de 773 scholen hebben 266 scholen de vragenlijst ingevuld (zie tabel 2.1). De totale respons komt daarmee op 34%.

---

6 Met drempelloze overgang wordt bedoeld dat leerlingen met een vmbo-gl/tl-diploma toelatingsrecht hebben tot havo-4, zonder aanvullende eisen.

7 www.doorstroomatlas-vmbo.nl

Tabel 2.1 Respons naar scholen

Scholen met …	In Nederland	Respons	Percentage
Alleen vmbo-afdeling	316	57	18%
Alleen havo-afdeling	153	47	31%
Vmbo en havo-afdeling	304	162	53%
Totaal	773	266	34%

De groep scholen met een vmbo- *en* havo-afdeling, hebben de vragenlijst vaker ingevuld dan scholen met alleen een vmbo- *of* havo-afdeling.

Betrouwbaarheid
Een respons van 34% geeft een betrouwbaarheidsmarge van +/- 4,7%, met een betrouwbaarheidsinterval van 95%. Dat wil zeggen dat als uit de enquête blijkt dat 60% van mensen tevreden is over het toelatingsbeleid, dit voor de hele populatie met 95% zekerheid tussen de 55,3% en 64,7% ligt.

Functie respondenten
Net als bij de eerste meting is de vragenlijst in 2014 met name ingevuld door (adjunct)directeuren en afdelingsleiders- of coördinatoren (zie tabel 2.2). De groep respondenten die aangeven 'anders namelijk' bestaat vooral uit beleidsmedewerkers.

Tabel 2.2 Functie (n = 266)

	2012	2014
Directeur / adjunct-directeur	49%	52%
Afdelingsleider- of coördinatoren	46%	39%
Decaan	3%	4%
Anders, namelijk	3%	5%

Ad 2. Non-respons analyse

Om de respons verder te verhogen en na te gaan waarom scholen de vragenlijst nog niet ingevuld hadden, is eind november een telefonisch rappel en non-respons analyse uitgevoerd. Hierbij is aan scholen, die de vragenlijst nog niet hadden ingevuld, gevraagd waarom zij de vragenlijst nog niet ingevuld hadden. Daarnaast is hen de mogelijkheid geboden om alsnog de vragenlijst via internet in te vullen. In deze belronde zijn 202 scholen benaderd, dat is 26% van alle vmbo- en havo-scholen.

Van de 202 scholen die telefonisch benaderd zijn:

- Zijn 56 scholen opnieuw gemaild met de vragenlijst. In veel gevallen was het e-mailadres verkeerd of verouderd.
- Waren 66 scholen niet bereikbaar.
- Gaven 20 scholen aan de vragenlijst alsnog in te vullen.
- Gaven 4 scholen aan niet mee te willen werken aan het onderzoek.
- Gaven de overige 56 scholen aan om verschillende redenen de vragenlijst niet in te kunnen vullen. Dit omdat de verantwoordelijke niet aanwezig was of door gebrek aan tijd.

Ad 3. Verdiepende groepsgesprekken

Om de uitkomsten van de digitale vragenlijst over het toelatingsbeleid vmbo-havo beter te duiden en mogelijke oorzaken die ten grondslag liggen aan deze bevindingen inzichtelijk te maken, zijn verdiepende

groepsgesprekken georganiseerd. De verdiepende groepsgesprekken vonden verspreid plaats in de maanden november 2014, februari en maart 2015. De gesprekken vonden plaats in Utrecht, Bladel, Nieuwegein en Meppel, en in totaal namen 43 vertegenwoordigers van VO-scholen deel aan de gesprekken. Het ging daarbij om vertegenwoordigers van brede scholengemeenschappen en categoriale havo- en vmbo-scholen.

Alle scholen die deelnamen aan de enquête hebben een uitnodiging voor deze bijeenkomsten ontvangen en konden zich opgeven voor deelname aan één van de groepsgesprekken.
Tijdens de bijeenkomsten is met de deelnemers gesproken over vier verschillende onderwerpen:
- het vmbo-advies (onderzoeksvraag 1a);
- terughoudendheid bij het stellen van eisen en uitgaan van kansen voor leerlingen (onderzoeksvraag 1a);
- de doorstroom van vmbo-gediplomeerden op het havo (onderzoeksvraag 6.2a en 6.2b);
- de toekomst (onderzoeksvraag 7a).

Deze onderwerpen kwamen bij alle bijeenkomsten aan bod, en daarnaast werden tijdens de tweede en derde bijeenkomst standpunten en conclusies uit eerdere bijeenkomsten ingebracht. Op die manier werd geprobeerd om op zoveel mogelijk bevindingen consensus te bereiken.

Ad 4. Analyse websites

Om na te gaan in hoeverre het toelatingsbeleid en de toelatingsprocedure van havo-scholen goed *toegankelijk* is voor stakeholders (leerlingen en ouders) hebben we de websites van havo-scholen bestudeerd. Hiermee wordt deels antwoord gegeven op onderzoeksvraag 2. In de monitor heeft 72% van de scholen aangegeven dat het toelatingsbeleid op de website van de school te vinden is. We hebben in totaal 50 scholen geselecteerd die hebben aangegeven hun beleid digitaal toegankelijk te hebben gemaakt via hun website. Bij de selectie van deze scholen hebben we gezorgd voor een goede spreiding tussen categoriale havo-scholen en scholengemeenschappen. Bij deze scholen zijn we nagegaan of het toelatingsbeleid en de toelatingsprocedure van de school inderdaad digitaal beschikbaar is en hoe gemakkelijk deze informatie te vinden is.

Om te bepalen in welke mate de informatie te vinden is op de website, zijn de scholen gecategoriseerd in de volgende vier categorieën:
1. Eenvoudig te vinden: de informatie over de doorstroming van vmbo- naar havo is één of twee muisklikken verwijderd vanaf de homepage. De informatie staat bijvoorbeeld in het hoofdmenu.
2. Te vinden na enig zoekwerk: de informatie is drie of meer muisklikken verwijderd vanaf de homepage.
3. Lastig vindbaar: de informatie kan alleen gevonden worden door de zoekfunctie of de sitemap van de website te gebruiken.
4. Niet vindbaar.

De uitkomsten van deze analyse hebben we vergeleken met de antwoorden die de scholen in de enquête hebben gegeven.

Good practices informatie toelatingsbeleid
Op basis van de analyse van de websites geven we in hoofdstuk 4 adviezen over hoe de informatie over het toelatingsbeleid beter vindbaar kan worden gemaakt op websites van scholen. Dit hebben we gedaan aan de hand van enkele good practices: websites van scholen waarop deze informatie goed vindbaar is.

3 Vormgeving van het toelatingsbeleid vmbo-havo

In dit hoofdstuk beschrijven we de antwoorden op de vraag: Hoe ziet het toelatingsbeleid voor vmbo-gediplomeerden (gl/tl) op de havo-scholen eruit? Aangezien de toelatingscode vmbo-havo scholen een aantal concrete handvatten biedt voor het inrichten van hun toelatingsbeleid, beginnen we dit hoofdstuk met de vraag in hoeverre de code bekend is bij de scholen. Vervolgens kijken we of het toelatingsbeleid voldoet aan de criteria die onderdeel uitmaken van de toelatingscode. Ook gaan we in dit hoofdstuk dieper in op de vraag of het toelatingsbeleid bij scholengemeenschappen verschillend is voor vmbo-gediplomeerden die binnen de eigen scholengemeenschap doorstromen naar het havo, als voor gediplomeerden die afkomstig zijn van een andere vmbo-school. Tenslotte kijken we naar de communicatie rond het toelatingsbeleid en de toelatingsprocedure van scholen.

3.1 Bekendheid met de toelatingscode

In het onderzoek hebben we gekeken in hoeverre de scholen bekend zijn met de toelatingscode.
Uit deze meting blijkt dat driekwart van scholen (redelijk) goed bekend is met de code, één vijfde heeft er wel iets van meegekregen, maar weet er niet zo veel van (zie tabel 3.1). Een kleine groep (5%) heeft nog niet van de code gehoord.

Tabel 3.1 In hoeverre bent u bekend met de toelatingscode vmbo-havo?

	2012 (n = 316)	2014 (n = 250)
Ik ben (redelijk) goed bekend met de toelatingscode vmbo-havo.	75%	75%
Ik heb er wel iets van meegekregen, maar weet er niet zo veel van.	20%	20%
Ik heb er nog nooit van gehoord.	5%	5%

In 2014 zijn scholengemeenschappen (met een vmbo- en havo-afdeling) over het algemeen het best bekend (81%) met de code. De vmbo-scholen zijn het minst bekend met de toelatingscode: 64% van deze scholen is bekend met de code.

3.2 Het toelatingsbeleid voor vmbo-gediplomeerden (gl/tl) op de havo-scholen

Aan alle scholen met een havo-afdeling is gevraagd hoe hun toelatingsbeleid is vormgegeven. Hiervoor hebben wij deze scholen een aantal mogelijke onderdelen uit het toelatingsbeleid[8] voorgelegd en gevraagd of zij hieraan voldoen. In 2012 is deze specifieke vraag ook aan de scholen voorgelegd. De antwoorden uit 2012 zijn ook opgenomen in de tabel.

---

8 Deze onderdelen zijn criteria uit de toelatingscode.

Tabel 3.2 Geef hieronder aan in hoeverre de genoemde uitspraken op dit moment van toepassing zijn (% voldoen wij volledig aan)

	Scholen met havo-afdeling 2012 (n = 199)	Scholen met havo-afdeling 2014 (n = 193)
Wij voeren in een vroegtijdig stadium een toelatingsgesprek met de potentiële leerling.	93%	89%
Wij betrekken het advies van de vmbo-school over de betreffende leerling altijd in ons oordeel.*	99%	91%
Wij treden bij een afwijkende mening met de toeleverende vmbo-scholen in overleg.*	94%	85%
Als we een eis stellen, dan stellen wij maximaal een 6,8 als eis aan het gemiddeld eindexamencijfer.	74%	82%
Wij hanteren dezelfde regels voor doubleren voor leerlingen afkomstig uit het vmbo als voor leerlingen afkomstig uit havo-3.	73%	69%
Wij zijn terughoudend in het stellen van toelatingscriteria. Het bieden van kansen aan leerlingen vormt het uitgangspunt.*	71%	40%

In 2014 voert 89% van de scholen met een havo-afdeling in een vroegtijdig stadium een toelatingsgesprek met de potentiële leerling. Een ruime meerderheid van de scholen met een havo-afdeling (82%) geeft aan dat ze maximaal een 6,8 als eis stellen aan het gemiddelde eindexamencijfer op vmbo-niveau. Meer dan tweederde (69%) hanteert dezelfde regels voor het doubleren voor leerlingen afkomstig uit het vmbo als voor leerlingen uit havo-3.

Verdiepende groepsgesprekken: doubleren

In de groepsgesprekken geven de meeste scholen aan dat ze over het algemeen dezelfde regels hanteren voor doubleren bij leerlingen die vanuit het vmbo komen als voor leerlingen uit havo-3. Scholen die nog wel een doubleerverbod hanteren zeggen dit met name te doen vanwege de nadruk vanuit de Inspectie van het Onderwijs op de rendementscijfers in de bovenbouw. Bij sommige scholen geldt geen hard verbod, maar krijgen leerlingen bij tegenvallende prestaties wel een negatief advies voor het vervolgen van het havo. Scholen geven hierbij wel aan dat er door de toelatingscode minder kans is dat de leerlingen zullen doubleren, omdat ze beter worden voorbereid en het duidelijker is aan welke voorwaarden ze moeten voldoen.

Ook geven scholen aan het advies van de vmbo-school te betrekken in het oordeel (91%) en bij een afwijkende mening in overleg te treden (85%). Op beide onderdelen is wel een significant verschil gemeten tussen 2012 en 2014. Scholen met een havo-afdeling betrekken het advies in 2014 minder vaak[9] bij hun oordeel en gaan minder vaak[10] in overleg met de vmbo-scholen. In het kader hieronder worden deze resultaten aan de hand van de verdiepende groepsgesprekken nader toegelicht.

---

9 Significant verschil X2(2)=12,2, p= 0,00
10 Significant verschil X2(2)=9,2, p= 0,01

Verdiepende groepsgesprekken: vmbo-advies

Uit de groepsgesprekken met scholen komt naar voren dat weinig scholen herkennen dat het vmbo-advies minder wordt meegenomen bij de toelating van vmbo-gediplomeerden dan enkele jaren geleden. De scholen geven aan het vmbo-advies wel degelijk mee te nemen. Toch noemden zij een aantal redenen waardoor het vmbo-advies minder meegenomen zou worden.

Een van de belangrijkste redenen is dat de regels voor de toelatingscode vmbo-havo zo eenduidig zijn en hierover door scholen in de regio afspraken zijn gemaakt, dat het wel of niet meenemen van het formele geschreven vmbo-advies veel minder een item is. Door de toelatingscode is voor veel scholen veel duidelijker geworden of een vmbo-leerling geschikt is voor het havo of niet.

Een andere reden die wordt genoemd, is dat het voor een aantal scholen met een havo-afdeling uitmaakt hoe het advies tot stand is gekomen en door wie het is opgesteld. Als de havo-afdeling weet dat een advies op een goede manier tot stand is gekomen en dat degene die het advies heeft opgesteld betrouwbaar advies geeft, dan is de havo-afdeling sneller geneigd om het vmbo-advies mee te nemen bij de toelating van leerlingen. Als niet bekend is hoe het advies is opgesteld en door wie dit is gedaan, dan zal het advies van de vmbo-school minder zwaar meegewogen worden bij de toelating van vmbo-gediplomeerden.

In 2014 geeft 40% van de scholen aan terughoudend te zijn in het stellen van toelatingscriteria. Dit is significant[11] minder dan in 2012 (71%) (zie tabel 3.2). Bij categoriale havo-scholen ligt dit percentage iets hoger. Hiervan geeft 47% aan dat het terughoudend is bij het stellen van toelatingscriteria. Bij scholengemeenschappen (met een vmbo- en een havo-afdeling) is dit 38%.

Verdiepende groepsgesprekken: terughoudendheid bij het stellen van eisen en het bieden van kansen aan leerlingen

Tijdens de groepsgesprekken zijn verschillende redenen genoemd voor de afnemende terughoudendheid van scholen bij het stellen van eisen aan vmbo-gediplomeerden die willen doorstromen naar het havo ten opzichte van de meting in 2012.

Mogelijke verklaringen hiervoor zijn volgens de scholen dat:

- In het onderwijs zware eisen worden gesteld aan leerlingen, zo ook aan havo-leerlingen o.a. als het gaat om de strengere eindexamenregels (gemiddeld een 5,5 en de kernvakkenregeling) en de rekentoets. Scholen met een havo-afdeling hebben het gevoel niet beloond te worden voor de doorstoom van vmbo-gediplomeerden naar het havo.
- Scholen die eerst geen of weinig eisen stelden aan de toelating van vmbo-gediplomeerden hebben gemerkt dat een deel van de vmbo-gediplomeerden het hierdoor niet redt op het havo. Zij hebben naar aanleiding van de toelatingscode toelatingseisen gesteld of aangepast. Het gaat dan vooral om eisen met betrekking tot de 6,8 als gemiddeld eindexamencijfer. Deze scholen merken dat vmbo-gediplomeerden nu beter toegerust zijn op het havo dan voor de invoering van de toelatingscode.
- Er scholen zijn die hun toelatingseisen hebben aangepast. Bijvoorbeeld meer eisen ten aanzien van motivatie, houding en laten zien dat ze het kunnen. Deze scholen laten vmbo-gediplomeerden deelnemen aan een sollicitatie of test. Daarnaast zien we dat scholen leerlingen die willen doorstromen klaarstomen voor het havo met behulp van een zomerschool of een speciale vmbo-klas voor leerlingen die willen doorstromen. Dit kan verklaren waarom scholen in de enquête aangeven dat zij minder terughoudend zijn geworden in het stellen van eisen; ze nemen andere eisen mee in het beleid dan enkel de harde eisen.

---

[11] Significant verschil X2(2)= 42,6, p= 0,00

141 van de 193 scholen (73%) geven aan dat zij aan één of meerdere onderdelen van de toelatingscode nog niet voldoen. Aan deze scholen hebben we gevraagd wat hiervan de reden is. De grootste groep (54%) geeft aan de toelatingscode wel te kennen, maar het beleid niet te hoeven wijzigen omdat de gestelde eisen al gehanteerd worden. Ruim een kwart (28%) kent de toelatingscode, maar wil zijn beleid niet wijzigen. Eén op de tien scholen moet nog regionale afspraken maken. Zes scholen (5%) geven aan de toelatingscode wel te kennen, maar hier nog niet aan toegekomen te zijn. Zes andere scholen (5%) met een havo-afdeling die nog niet voldoen aan de code, zeggen dat dit komt omdat ze de code niet kennen.

In het kader van het toelatingsbeleid worden vmbo-scholen geacht een advies te geven aan havo-scholen over vmbo-gediplomeerden die willen doorstromen naar havo-4. Meer dan de helft (59%) van de scholen met een havo-afdeling geeft aan dat (bijna) alle scholen met een vmbo-afdeling een dergelijk advies geven. Als we dezelfde vraag aan de vmbo-scholen stellen, geeft 87% aan dat zij een advies geven aan vmbo-gediplomeerden die willen doorstromen naar het havo[12]. Bijna 8% van de scholen met een havo-afdeling geeft aan dat (bijna) geen van de vmbo-scholen advies geeft. Een vergelijkbare 5% van de scholen met een vmbo-afdeling (8 scholen) geeft aan inderdaad geen advies te geven. Van deze acht vmbo-scholen gaven zes scholen aan dit jaar nog het advies toe te passen in hun toelatingsbeleid, maar zijn hier tot nu toe nog niet aan toegekomen.

In totaal geeft 95% van de scholen met een havo-afdeling aan dat het vmbo-advies voldoet aan de verwachting, maar dat 47% van de groep wel van mening is dat er mogelijkheden voor verbetering zijn. Een kleine groep scholen (5%) geeft aan dat het advies niet voldoet aan de verwachting.

3.3 Toelatingsbeleid bij scholengemeenschappen

Naast de eerdere genoemde, mogelijke onderdelen uit het toelatingsbeleid is het ook van belang om te kijken of scholen hetzelfde toelatingsbeleid (inclusief procedure) hanteren voor vmbo-gediplomeerden die binnen de eigen scholengemeenschap doorstromen naar het havo, als voor leerlingen die afkomstig zijn van een andere vmbo-school.

Tabel 3.3 Wij hanteren hetzelfde toelatingsbeleid voor vmbo-gediplomeerden afkomstig uit de eigen school als leerlingen die van een andere vmbo-school komen

	Vmbo/havo-scholen 2012 (n = 140)	Vmbo/havo-scholen 2014 (n = 146)
Is volledig voor ons van toepassing	89%	83%
Is (nog) niet voor ons van toepassing	11%	15%
Weet ik niet	0%	2%

Uit het onderzoek blijkt dat in 2014 83% van de scholen met zowel een havo- als een vmbo-afdeling hetzelfde toelatingsbeleid hanteert voor leerlingen van de eigen school en leerlingen die vanuit een andere vmbo-school binnenstromen (zie tabel 3.3). Eén op de zes scholen (15%) geeft aan wel onderscheid te maken. Ook in de eerdere meting is deze vraag gesteld. Daarbij gaf ook de meerderheid van de scholen (89%) aan geen onderscheid te maken.
Van de 22 scholen die in 2014 aangeven dat het toelatingsbeleid voor vmbo-gediplomeerden afkomstig uit de eigen school niet hetzelfde is als voor leerlingen van andere vmbo-scholen, geven 20 scholen aan op welk onderdeel het toelatingsbeleid verschilt.

---

[12] In de vragenlijst is niet gevraagd waarom vmbo- en havo-scholen hierin verschillen.

De havo-scholen:

- Zijn minder streng op het gebied van het toelatingsgesprek voor een vmbo-gediplomeerde afkomstig uit de eigen school dan voor een leerling van buitenaf.
- Gaan anders om met het advies dat ze over de leerlingen vanuit het vmbo krijgen.
- Hanteren minder strenge eisen voor het gemiddelde eindexamencijfer voor leerlingen binnen de scholengemeenschap.

Daarnaast geven de scholen ook aan dat leerlingen op de eigen school aansluitingsmodules volgen of speciale begeleiding krijgen. Als reden voor het verschillende toelatingsbeleid geven de scholen aan dat ze kritischer naar leerlingen van 'buitenaf' kijken omdat ze deze leerlingen minder goed kennen.

Verdiepende groepsgesprekken: voorzieningen voor overstappers

In de groepsgesprekken gaven een aantal scholen met een havo-afdeling aan dat zij vmbo-gediplomeerden van andere scholen naar een zomerschool sturen, omdat ze de leerlingen niet zo goed kennen als de eigen vmbo-gediplomeerden en ze daarnaast lastig kunnen zien of leerlingen wel gemotiveerd genoeg zijn.

"Je eigen leerlingen ken je beter en van deze leerlingen weet je beter het potentieel en of het haalbaar is."

Voorzieningen voor overstappers, zoals de zomerschool en een speciale vmbo-klas voor leerlingen die willen doorstromen naar het havo, worden door scholen gezien als een manier om de aansluiting tussen vmbo en havo te verbeteren.

3.4 Overgangsnormen

We hebben ook onderzocht of scholen met een havo-afdeling bij de overgang van havo-4 naar havo-5 voor vmbo-gediplomeerden die zijn doorgestroomd naar havo-4 andere normen hanteren dan voor reguliere havo-leerlingen.

Net als uit de meting van 2012 blijkt uit deze meting dat de meerderheid van de scholen met een havo-afdeling (95%) bij de overgang van havo-4 naar havo-5 dezelfde overgangsnormen hanteert voor reguliere havo-leerlingen en leerlingen die afkomstig zijn van het vmbo. 10 scholen (5%) hanteren wel verschillende overgangsnormen. Van deze scholen geven 3 scholen aan dat ze verschillende eisen hebben voor de cijfers van kernvakken. Eén school geeft aan andere normen te hebben voor andere vakken dan de kernvakken. Als reden voor de verschillende overgangsnormen geven de scholen aan dat er inhoudelijk en in tempo een verschil zit tussen de instromende leerlingen en de reguliere havo-leerlingen, en dat ze dit op basis van eerdere ervaringen zo hebben ingevoerd.

4 Communicatie rondom het toelatingsbeleid

De code vraagt de scholen helder te communiceren over het toelatingsbeleid vmbo-havo en de procedures. Het gaat dan om de communicatie met belanghebbenden zoals de vmbo-leerlingen die willen doorstromen, hun ouders en de docenten van de toeleverende vmbo-scholen. In de meting van 2014 is voor het eerst gevraagd hoe de communicatie over het toelatingsbeleid verloopt.

De communicatie met betrekking tot het toelatingsbeleid en de procedures wordt door de scholen voornamelijk bekend gemaakt tijdens informatie- en voorlichtingsbijeenkomsten (85%). Daarnaast wordt er gebruik gemaakt van de website van de school (72%), de schoolgids (38%) en informatiebrochures (33%). Onder de categorie 'anders' noemen de scholen dat ze leerlingen van vmbo-examenklassen en ouders via de mail en brieven op de hoogte houden. Daarnaast worden ook de mentor en de decaan genoemd die gesprekken met leerlingen voeren. Er zijn geen significante verschillen gevonden tussen categoriale havo-scholen en scholengemeenschappen met vmbo en havo.

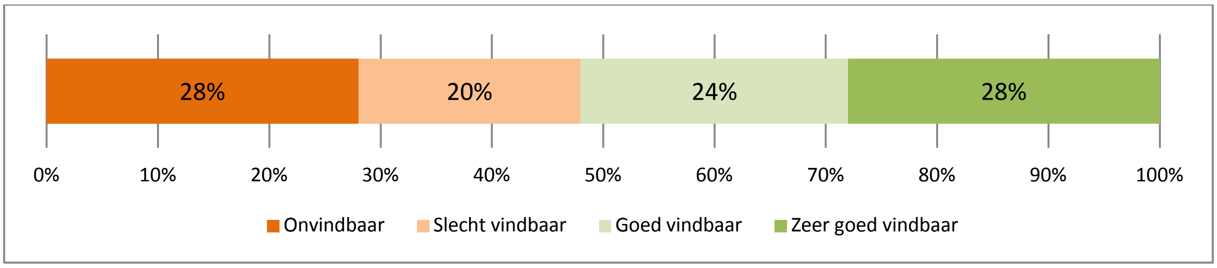
4.1 Deskresearch

Om na te gaan in hoeverre het toelatingsbeleid van scholen goed *toegankelijk* is voor stakeholders (leerlingen, ouders en toeleverende vmbo-scholen) zijn er in totaal 50 websites bestudeerd van de scholen die in de monitor aangegeven hebben het toelatingsbeleid digitaal toegankelijk te hebben gemaakt via hun website, ofwel 72% van de deelnemende scholen.

Bij de selectie van deze scholen hebben we gezorgd voor een goede spreiding tussen categoriale havo-scholen en scholengemeenschappen. Van de 50 scholen is een derde een categoriale havo-school en tweederde deel een scholengemeenschap. Bij deze scholen zijn we nagegaan of het toelatingsbeleid van de school inderdaad digitaal beschikbaar is en hoe handig deze informatie te vinden is. De scholen kregen punten op een schaal van 4 aangaande de vindbaarheid van de informatie over het toelatingsbeleid vmbo naar havo, waarbij de hoogste score werd toegekend aan de website waarop de informatie zeer gemakkelijk vindbaar is en de laagste score aan de website waarop de informatie niet terug te vinden is.

Onderstaande tabel laat zien dat van de 50 scholen in totaal 72% het toelatingsbeleid op de website geplaatst heeft. Hierbij heeft 52% van de scholen het toelatingsbeleid op een goed tot zeer goed vindbare wijze geplaatst. Van 20% van de scholen is het toelatingsbeleid in mindere mate vindbaar, bijvoorbeeld enkel met behulp van de zoekfunctie of vermeld in een document. In 28% van de gevallen is deze informatie niet vindbaar en biedt zelfs de zoekfunctie op de website geen uitkomst.

Grafiek 4.1 Vindbaarheid van het toelatingsbeleid op websites (n = 50)

In het volgende deel worden enkele good practices besproken die als voorbeeld kunnen dienen voor scholen die hun toelatingsbeleid op een laagdrempelige en optimale manier willen communiceren naar de betrokken partijen. Ofwel, leerlingen, ouders en onderwijskrachten van de toeleverende vmbo-scholen.

4.2 Tips voor communicatie toelatingsbeleid via de website

Uit de webanalyse van 50 scholen hebben we een lijst opgesteld met vier gouden communicatietips voor scholen om de informatie op een duidelijke en toegankelijke manier via de website beschikbaar te stellen. Op basis van de gouden tips worden vijf good practices herkenbaar gepresenteerd die als voorbeeld kunnen dienen voor andere scholen, omdat zij op meerdere van de hierna genoemde punten goed scoren..

Tip 1: Weet wie je doelgroep is.
Scholen dienen rekening te houden met de doelgroep die zij willen bereiken. Ofwel, de vmbo-leerling die naar het havo wil en de ouders van vmbo-gediplomeerden die betrokken zijn bij de doorstroom van hun kind. In sommige gevallen zie je dat de informatie enkel op de webpagina voor leerlingen wordt aangeboden en niet op de pagina voor ouders, of juist vice versa. Bedenk goed voor wie de informatie interessant is.

Tip 2: Denk goed na over de locatie van de informatie.
De locatie van deze informatie in de digitale omgeving moet voor de doelgroep logisch en eenvoudig vindbaar zijn. Bied de informatie bijvoorbeeld op meerdere plekken op de website aan, bijvoorbeeld op de pagina's met informatie voor ouders, informatie voor leerlingen, in de schoolgids en bij de downloads. Het aantal handelingen voordat men bij de informatie is moet goed uitgedacht worden en beperkt worden tot maximaal 3 tot 5 muisklikken vanaf de startpagina. Zorg er tevens voor dat de informatie in de sitemap en in de zoekfunctie van de website is opgenomen.

Tip 3: Zorg dat de informatie begrijpbaar is voor de doelgroep.
In sommige gevallen wordt de fout gemaakt om de regelingen in het vakjargon te laten staan. Het is daarentegen juist belangrijk dat de overgangsnormen vooral voor de vmbo-gediplomeerden helder geformuleerd worden. Zij zijn uiteindelijk de groep voor wie de regels bedoeld zijn. Zorg ervoor dat de informatie duidelijk en uitgebreid uiteengezet wordt voor de doelgroep, en maak daarbij bijvoorbeeld onderscheid per type overgang. Bijvoorbeeld de overgang tussen de verschillende leerjaren binnen het havo en aparte informatie over de regels voor de overstap naar een ander niveau.

Tip 4: Houd de informatie up to date.
Het is van belang dat informatie in de externe communicatie actueel en correct is om te voorkomen dat er misverstanden ontstaan over zaken als de toelating en de overgang van leerlingen op school.

4.3 Good practices informatie toelatingsbeleid

Hieronder presenteren we vijf websites van verschillende scholen die op een goed vindbare manier hun toelatingsbeleid op de website hebben geplaatst, rekening houdende met de vier gouden tips uit paragraaf 4.2.

1. Tabor College Werenfridus (http://tabor.mwp.nl/werenfridushome.aspx)
Het is belangrijk dat de informatie over het toelatingsbeleid voor zowel leerlingen als voor ouders eenvoudig terug te vinden is op de website en direct duidelijkheid schept over de regels die de school hanteert. Werenfridus is een school die deze informatie op een zeer overzichtelijke manier aan de genoemde doelgroep communiceert via de website. In het hoofdmenu is de informatie voor deze groepen namelijk verenigd onder

het kopje 'leerlingen en ouders'. Via dit menu kunnen leerlingen en ouders moeiteloos terecht bij de regelingen van Werenfridus, waaronder een document met informatie over alle overgangsregelingen per overgangsnorm uiteengezet voor doorstromers, overstappers, zittenblijvers en gezakte examenleerlingen.

2. Maerlant-Lyceum (http://www.maerlant-lyceum.nl/)

De website van het Maerlant-Lyceum is zeer gestructureerd en biedt de informatie over de toelatingseisen direct aan in het hoofdmenu onder het kopje onderwijs. Met twee muisklikken weet men precies wat de criteria zijn om in te stromen in havo-4 en ontvangt daarbij extra informatie met betrekking tot de contactpersonen en de procedure die op de school van toepassing zijn.

3. Newmancollege (https://newman.mwp.nl/)

Op de website van het Newmancollege vindt men met één klik op de muis de benodigde informatie over doorstroom vanuit vmbo-4 naar havo-4. De informatie wordt in het menu direct aangeboden aan de *nieuwe leerlingen* die de website van de school bezoeken waarbij direct de titel van de pagina 'van mavo-4 naar havo-4' in beeld komt. Daarbij wordt op de pagina verwezen naar de toelatingscode van de VO-raad en is de informatie in helder taalgebruik geschreven voor de nieuwe leerlingen.

4. Spieringshoek (http://pr.spieringshoek.nl/)

De website van Spieringshoek biedt de benodigde informatie direct in het hoofdmenu op de hoofdpagina aan onder het kopje 'instroom havo-4'. Hierbij worden de bezoekers direct geïnformeerd over de voorlichtingsbijeenkomsten en op welke manier ze contact kunnen opnemen over het toelatingsbeleid. Zowel voor ouders als leerlingen is de informatie zeer toegankelijk.

5. Lyceum Schravenlant (http://www.lyceumschravenlant.nl/)

Lyceum Schravenlant biedt in het hoofdmenu op de hoofdpagina direct het thema 'aanmelden'. In dit menu wordt voor meerdere niveaus het toelatingsbeleid puntsgewijs uiteengezet. Daarbij is de term 'aanmelden' zowel voor vmbo-gediplomeerden en hun ouders een logisch beginpunt om bij de benodigde informatie te komen.

5 Vormgeving van het aansluitingsbeleid

De aansluiting tussen vmbo en havo is een gedeelde verantwoordelijkheid van vmbo-scholen en havo-scholen. We hebben in dit onderzoek gekeken naar de acties die ondernomen worden op beide scholen om de doorstroom beter te laten verlopen. Daarbij hebben we gekeken of scholen met een vmbo-afdeling zorgdragen voor een goede loopbaanoriëntatie en -begeleiding (LOB) en of scholen met een havo-afdeling hulp bieden bij de loopbaanoriëntatie op het vmbo. Ook is gekeken of scholen met een havo-afdeling extra inhoudelijke ondersteuning aan vmbo-gediplomeerden bieden die zich voorbereiden op de overstap of al instromen in havo-4. In paragraaf 5.2 kijken we naar de activiteiten die scholen met een vmbo-afdeling aanbieden aan leerlingen om ze beter voor te bereiden op de doorstroom.

5.1 Overleg en ondersteuning

De meerderheid van de havo-scholen (60%) geeft aan extra inhoudelijke ondersteuning te bieden aan vmbo-gediplomeerden die instromen in havo-4 (zie tabel 5.1). Havo- en vmbo-scholen overleggen met elkaar om de doorstroom van vmbo en havo goed te laten verlopen. Bijna de helft van de scholen met een havo-afdeling geeft aan in overleg te gaan met de vmbo-scholen over het aansluitingsbeleid (49%) en in overleg met de vmbo-school hulp te bieden bij de loopbaanoriëntatie (46%).

Tabel 5.1 Geef hieronder aan in hoeverre de genoemde uitspraken voor u in het voorjaar van 2014 van toepassing waren.

	Scholen met havo-afdeling 2014 (n = 175)
Wij bieden in onderlinge afstemming met de vmbo-scholen extra inhoudelijke ondersteuning aan vmbo-gediplomeerden die instromen in havo-4	60%
Wij overleggen met vmbo-scholen over het aansluitingsbeleid[13]	49%
Wij bieden in overleg met vmbo-scholen hulp bij de loopbaanoriëntatie op de vmbo-school	46%

De meerderheid van de scholen met een vmbo-afdeling (62%) geeft aan de loopbaanoriëntatie en -begeleiding voor vmbo- leerlingen te verbeteren, zodat deze leerlingen een goede keuze kunnen maken uit doorstroming naar mbo of havo (zie tabel 5.2). Ook geeft de meerderheid (69%) aan extra inhoudelijke ondersteuning te bieden en te overleggen met havo-scholen over het toelatings- en aansluitingsbeleid (60%). Een aantal scholen met een vmbo-afdeling geeft ook aan andere acties te ondernemen ter verbetering van de aansluiting.

[13] Aan de havo-scholen is alleen gevraagd naar het overleg dat zij met vmbo-scholen hebben over het aansluitingsbeleid, omdat zij volgens de code hierover met elkaar in overleg moeten gaan. Bij vmbo-scholen is gevraagd naar het overleg dat zij hebben met havo-scholen over toelatings- en aansluitingsbeleid, omdat zij volgens de code hierover met elkaar in overleg moeten gaan.

Tabel 5.2 Geef hieronder aan in hoeverre de genoemde uitspraken voor u in het voorjaar van 2014 van toepassing waren.

	Scholen met vmbo-afdeling 2014 (n = 189)
We bieden waar nodig en in onderlinge afstemming met het havo extra inhoudelijke ondersteuning aan vmbo-gediplomeerden die zich voorbereiden op de overstap naar het havo.	69%
We verbeteren onze loopbaanoriëntatie en -begeleiding voor vmbo- leerlingen zodat leerlingen een goede keuze kunnen maken uit doorstroming naar mbo of havo.	62%
We overleggen met de havo-scholen over het toelatings- en aansluitingsbeleid.[14]	60%

Verdiepende groepsgesprekken: Loopbaanoriëntatie

Uit de groepsgesprekken blijkt dat leerlingen die naar het havo willen zich meer moeten verdiepen in een mbo-opleiding. De voorlichting naar ouders hierover is hierbij ook van belang. Ouders weten soms niet dat hun kinderen ook via het mbo naar het hbo kunnen doorstromen.

Een ruime meerderheid van de scholen met een vmbo-afdeling (80%) geeft aan activiteiten te organiseren voor vmbo-gediplomeerden die naar het havo willen doorstromen (zie tabel 5.3). In 2012 lag het percentage scholen dat aangaf een activiteit te organiseren nog hoger (89%). Het verschil tussen de uitkomst van de meting in 2012 en 2014 is significant[15].

Tabel 5.3 Worden er door uw school activiteiten georganiseerd voor vmbo-gediplomeerden die naar het havo willen doorstromen ter voorbereiding op de overgang naar havo-4?

	Scholen met vmbo-afdeling 2012 (n = 279)	Scholen met vmbo-afdeling 2014 (n = 151)
Ja *	89%	80%
Nee	11%	20%

Tabel 5.4 geeft aan welke activiteiten scholen organiseren voor vmbo-gediplomeerden als voorbereiding op het havo. In 2014 geeft bijna 9 op de 10 scholen (89%) aan voorlichting te geven; dit is een significant hoger percentage dan in 2012[16]. De tabel hieronder geeft aan welke vormen van ondersteuning deze scholen bieden.

---

14 Aan de havo-scholen is alleen gevraagd naar het overleg dat zij met vmbo-scholen hebben over het aansluitingsbeleid, omdat zij volgens de code hierover met elkaar in overleg moeten gaan. Bij vmbo-scholen is gevraagd naar het overleg dat zij hebben met havo-scholen over toelatings- en aansluitingsbeleid, omdat zij volgens de code hierover met elkaar in overleg moeten gaan.

15 $X2(2)=7,3$, $p= 0,01$

16 $X2(2)=7,5$, $p= 0,00$

Tabel 5.4 Welke activiteiten worden georganiseerd voor vmbo-gediplomeerden ter voorbereiding op het havo? (Meerdere antwoorden mogelijk)

	Scholen met vmbo-afdeling 2012 (n = 248)	Scholen met vmbo-afdeling 2014 (n = 121)
Bijles	60%	56%
Extra begeleiding/ondersteuning tijdens de lessen	48%	56%
Voorlichting *	74%	89%
Anders namelijk	10%	7%

Enkele voorbeelden van andere activiteiten die scholen organiseren:

- *'In tien weken onderzoeken de leerlingen of ze geschikt zijn voor het havo in de vorm van een sectorwerkstuk. Leerlingen krijgen aan het einde van de rit een positief of negatief advies voor het havo.'*
- *'Intakegesprek met betrekking tot de motivatie en waarin wordt aangegeven wat verwacht wordt van leerlingen op het gebied van aanpak, werkhouding etc.'*

Verdiepende groepsgesprekken: samenwerking

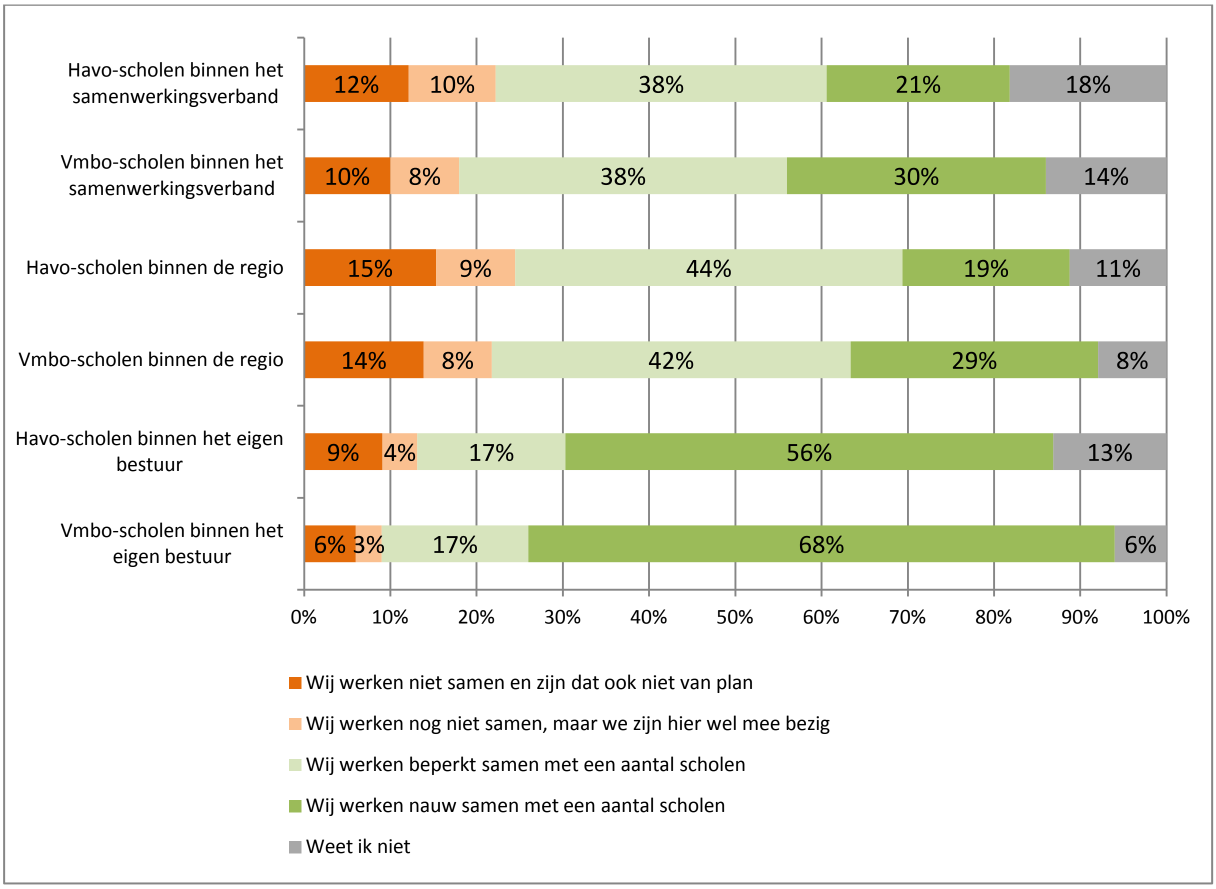
Ook uit de groepsgesprekken blijkt dat scholen extra activiteiten organiseren om leerlingen voor te bereiden op het havo. Zo zijn er bijvoorbeeld speciale vmbo-klassen voor leerlingen die willen doorstromen of een zomerschool om leerlingen klaar te stomen. Scholen doen dit omdat sommige vmbo-vakkenpakketten en de manier van lesgeven op het vmbo niet altijd goed aansluiten bij het havo en leerlingen daarom minder goed presteren. Scholen zien met name problemen voor vmbo-leerlingen die een nt- of ng-profiel kiezen. Verder is er volgens de scholen vooral bij de vakken Duits, geschiedenis, rekenen en scheikunde sprake van gebrekkige aansluiting.

6 Samenwerking tussen vmbo- en havo-scholen

6.1 Samenwerking

Het is de bedoeling dat havo- en vmbo-scholen (meer) met elkaar gaan samenwerken als het gaat om het aansluitings- en toelatingsbeleid, en dat de scholen uit één voedingsgebied onderling afspraken maken over de invulling van loopbaanoriëntatie en -begeleiding (LOB) en de programmatische aansluiting tussen vmbo en havo. Grafiek 6.1 laat zien in hoeverre de scholen nu al met andere scholen samenwerken op het op het gebied van het toelatings- en aansluitingsbeleid (zie grafiek 6.1).

Grafiek 6.1 In hoeverre werkt uw school samen met de hieronder genoemde scholen op het gebied van het toelatings- en aansluitingsbeleid? (n = 234)

Scholen werken vooral nauw samen met de vmbo-scholen (68%) en havo-scholen (56%) binnen hun bestuur (zie grafiek 6.1). Ongeveer een kwart van de scholen werkt ook nauw samen met vmbo-scholen (29%) en havo-scholen (19%) binnen de regio. Binnen het samenwerkingsverband werkt ook ongeveer een kwart van de scholen nauw samen met vmbo-scholen (30%) of havo-scholen (21%).

Als we de cijfers uit 2014 en 2012 met elkaar vergelijken, dan zien we geen significant verschil tussen samenwerking binnen de regio en het bestuur. In 2012 hebben we niet gevraagd of scholen hebben samengewerkt met scholen binnen hun samenwerkingsverband.

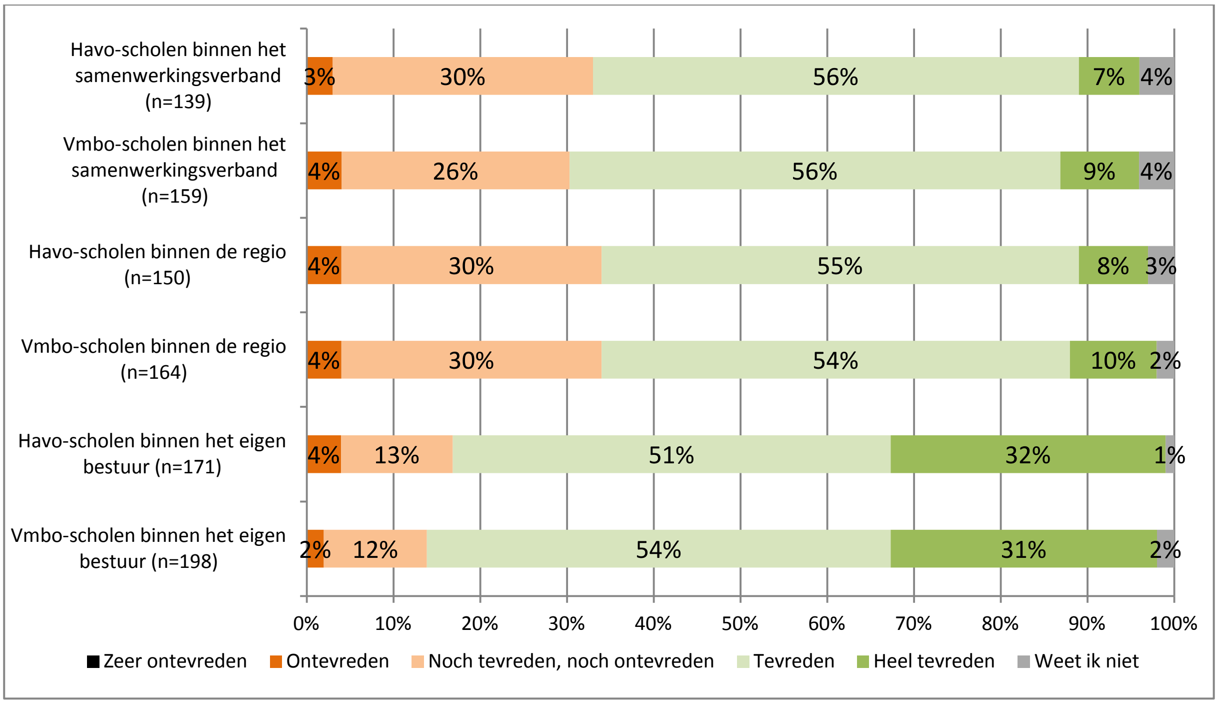
Verdiepende groepsgesprekken: samenwerking

Uit de groepsgesprekken met de scholen komt naar voren dat er door de toelatingscode vmbo-havo meer samenwerking is ontstaan tussen de scholen over de aansluiting en er meer onderlinge afstemming is tussen scholen over toelatingseisen. Scholen zijn naar aanleiding van de toelatingscode met elkaar in gesprek gegaan welke toelatingseisen worden gehanteerd. Dit zorgt binnen de regio voor eenduidige regels voor de toelating van leerlingen. Hierdoor weten scholen beter waar ze aan toe zijn en is er minder discussie tussen scholen over de toelating van leerlingen.

6.2 Tevredenheid

We hebben de scholen die hebben aangegeven beperkt of nauw samen te werken met andere scholen gevraagd hoe tevreden zij zijn over deze samenwerking (zie grafiek 6.2). Scholen kregen daarbij alleen de scholen te zien waarmee zij beperkt of nauw samenwerken.

Grafiek 6.2 Hoe tevreden bent u over de samenwerking op het gebied van het toelatings- en aansluitingsbeleid?

Scholen zijn het meest tevreden over de samenwerking met scholen binnen het eigen bestuur; van de vmbo-scholen zegt 85% (heel) tevreden te zijn en bij de havo-scholen ligt dit percentage op 83%. Over de samenwerking met scholen binnen de regio en het samenwerkingsverband zijn de scholen iets minder tevreden, maar nog steeds zegt tweederde (63%- 65%) (heel) tevreden te zijn met de samenwerking met deze scholen. Er is geen significant verschil tussen de tevredenheid van 2012 en 2014. In 2012 hebben we niet gevraagd of scholen hebben samengewerkt met scholen binnen het samenwerkingsverband.

Verdiepende groepsgesprekken: tevredenheid samenwerking

Uit de verdiepende gesprekken blijkt dat scholen de meerwaarde van de code inzien. De scholen geven aan dat de code zorgt voor eenheid in het toelatingsbeleid en daarmee onder andere voorkomt dat leerlingen en ouders gaan shoppen, en zodoende op een gelijkwaardige manier beoordeeld worden binnen de regio.

7 Knelpunten en klachten

7.1 Knelpunten

Huidige knelpunten
Scholen kunnen bij de in- en uitvoering van de toelatingscode vmbo-havo allerlei knelpunten ervaren. De scholen zijn door ons bevraagd of en waar zij knelpunten ervaren. Driekwart (72%) geeft aan geen knelpunten te ervaren. Ongeveer één op de tien scholen ervaart knelpunten op het gebied van het toelatingsbeleid (9%) en het aansluitingsbeleid (12%). In vergelijking met de resultaten uit 2012 zien we dat het aantal scholen dat knelpunten ervaart significant is afgenomen[17].

Tabel 7.1 Ervaart uw school knelpunten bij de in- en uitvoering van de toelatingscode vmbo-havo?

	2012 (n = 191)	2014 (n = 228)
Nee, wij ervaren geen knelpunten.*	61%	72%
Ja, vooral m.b.t. het toelatingsbeleid	6%	9%
Ja, vooral m.b.t. het aansluitingsbeleid	23%	12%
Ja, zowel m.b.t. het toelatingsbeleid als het aansluitingsbeleid	9%	7%

We hebben de scholen ook gevraagd waar de knelpunten zich bevinden. De scholen die aangegeven hebben knelpunten te ervaren bij het toelatingsbeleid, geven aan dat zij knelpunten ervaren op het gebied van:
- Het organiseren van het toelatingsbeleid.
- Het aanpassen van het toelatingsbeleid zodat dit aansluit bij de toelatingscode vmbo-havo.
- De communicatie over het toelatingsbeleid.

Op het gebied van het aansluitingsbeleid ervaren de scholen knelpunten op het gebied van:
- Het samenwerken met andere scholen op het gebied van loopbaanoriëntatie.
- Het inhoudelijk afstemmen met andere scholen als het gaat om toelating van vmbo-gediplomeerden tot havo-4.
- De organisatie van het aansluitingsbeleid.

Ook zijn er scholen die aangeven knelpunten te ervaren op een ander gebied met betrekking tot het aansluitingsbeleid. Een representatief citaat is: *"Het curriculum van vmbo-t sluit niet altijd aan bij dat van het havo."* Dit punt komt ook naar voren in de verdiepende groepsgesprekken.

Een veelvoorkomend antwoord op de vraag hoe scholen omgaan met deze knelpunten is 'met elkaar in gesprek gaan'. Daarnaast geven scholen aan dat zij extra bijles en ondersteuning gaan geven aan de leerlingen, maar dat dit extra tijd en geld kost. Ook willen ze contact gaan zoeken met de havo-scholen in de omgeving en afwachten wat de examenresultaten zijn van de doorstromers, en indien nodig dan de criteria gaan bekijken.

Toekomstige knelpunten
Naast de huidige knelpunten, hebben we ook gevraagd in hoeverre de scholen in de toekomst knelpunten verwachten. In 2014 gaven de meeste scholen (73%) aan in de toekomst geen knelpunten te verwachten, zoals

[17] Significant verschil. X2(3)=10,3, p= 0,02

te zien in tabel 7.2. Toch laat diezelfde tabel zien dat in vergelijking met 2012 significant meer scholen[18] knelpunten verwachten in de toekomst.

Tabel 7.2 Verwacht uw school in de toekomst tegen knelpunten aan te lopen?

	2012 (n = 191)	2014 (n = 227)
Nee	91%	73%
Ja, vooral m.b.t. het toelatingsbeleid	1%	8%
Ja, vooral m.b.t. het aansluitingsbeleid	9%	12%
Ja, zowel m.b.t. het toelatingsbeleid als het aansluitingsbeleid	0%	7%

Als scholen in de toekomst problemen verwachten dan is dat vooral bij het aansluitingsbeleid.
Op het gebied van het aansluitingsbeleid verwachten de scholen knelpunten op het gebied van:

- De samenwerking met andere scholen op het gebied van loopbaanoriëntatie.
- De inhoudelijke afstemming met andere scholen als het gaat om de toelating van vmbo-gediplomeerden tot havo-4.
- De organisatie van het aansluitingsbeleid.

Uit de groepsgesprekken blijkt dat het voor scholen vaak makkelijker is om samen te werken en af te stemmen met scholen die veel vmbo-leerlingen door laten stromen naar het havo. Ook binnen scholengemeenschappen is de afstemming vaak makkelijker.

Andere aspecten die genoemd worden met betrekking tot het aansluitingsbeleid en waarbij scholen in de toekomst knelpunten ervaren zijn:

- De rekentoets.
- De aansluiting tussen het vmbo- en havo-curriculum.

Deze punten komen ook terug in de verdiepende groepsgesprekken.

Bij het toelatingsbeleid verwachten de scholen knelpunten op het gebied van:

- De communicatie over het toelatingsbeleid.
- De organisatie van het toelatingsbeleid.
- Het aanpassen van het toelatingsbeleid zodat dit aansluit bij de toelatingscode vmbo-havo.

Andere aspecten die genoemd zijn waardoor scholen in de toekomst knelpunten verwachten bij het toelatingsbeleid zijn:

- Te hoge eisen voor de exameneisen bij vmbo.
- De toelatingscode wordt niet altijd overal toegepast en er worden soms aanvullende eisen gesteld bijvoorbeeld als het gaat om leerlingen die een nt- of ng-profiel kiezen of bepaalde vakken waarbij de aansluiting met het havo minder goed is zoals bij Duits, geschiedenis, rekenen en scheikunde.

---

[18] Significant verschil. X2(3)= 19,4, p= 0,00

7.2 Klachten

Aan de scholen met een havo-afdeling hebben we ook gevraagd of zij in het schooljaar 2013-2014 formele klachten hebben ontvangen over het toelatingsbeleid van hun school. Veertien scholen geven aan een formele klacht te hebben ontvangen. Dit aantal klachten is in vergelijking met 2012 niet significant verschillend. De scholen die in 2014 klachten kregen, ontvingen gemiddeld twee klachten. In totaal geven 7 scholen aan dat de klachten betrekking hadden op de toelatingseisen en 6 scholen noemen de toelatingsprocedure als oorzaak van de klachten. Van de 14 scholen noemen 4 scholen de communicatie over de toelatingseisen en procedure als bron van klachten.

In totaal geven 12 scholen aan dat de klachten kwamen van ouders van vmbo-gediplomeerden. Twee scholen gaven aan klachten te hebben ontvangen van vmbo-gediplomeerden en twee scholen hebben aangegeven klachten te hebben ontvangen van de vmbo-afdeling binnen de eigen scholengemeenschap. Eén school heeft het toelatingsbeleid aangepast naar aanleiding van een klacht.

8 Effecten van de toelatingscode

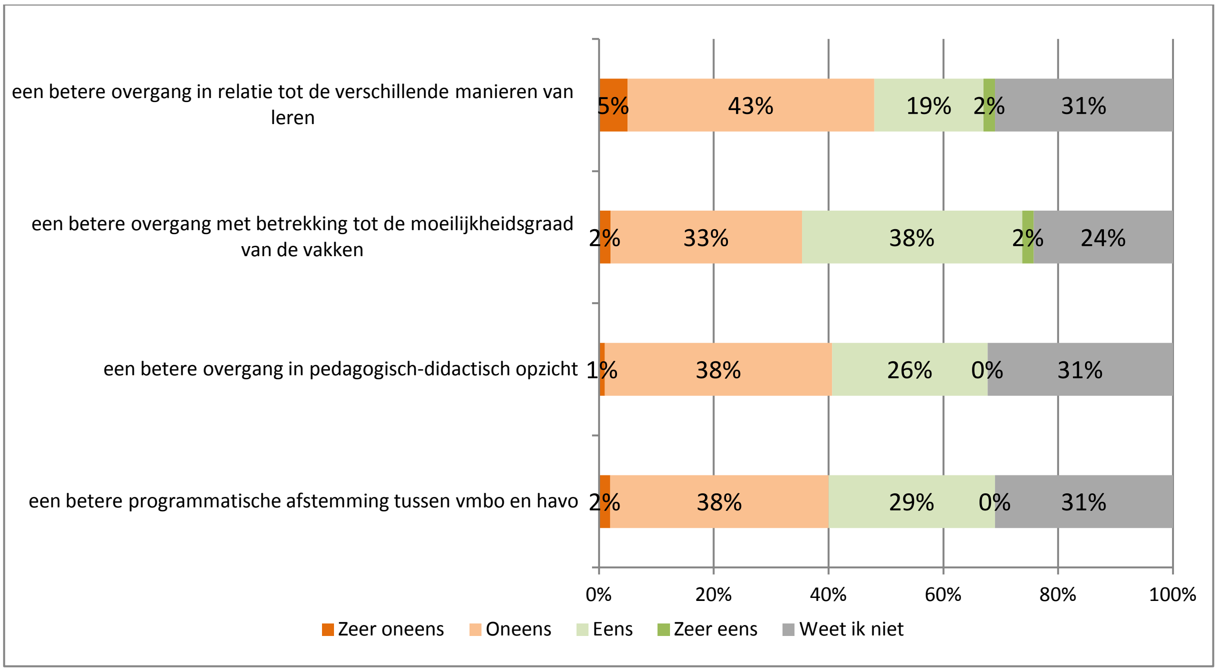
De toelatingscode is twee jaar geleden, in augustus 2012 in gebruik genomen. Het is daarom nog te vroeg om al harde effecten van de code vast te stellen. We zijn ons ervan bewust dat we voorzichtig moeten zijn met het begrip effect en vaststellen van causale verbanden. We hebben daarom vooral gekeken naar effecten die de direct betrokkenen, op basis van hun eerste ervaringen, waarnemen (perceptieniveau) en naar aanwijzingen die we daarvoor kunnen vinden in de doorstroomcijfers. Op die manier is het mogelijk om te zien of er al bewegingen te zien zijn bij de aansluiting tussen vmbo en havo en bij de leerlingen zelf. De toelatingscode loopt nog tot en met 2016. Deze meting moet dus vooral gezien worden als tussenmeting.

We bespreken hieronder allereerst de mogelijke effecten die betrokkenen zien op de aansluiting tussen vmbo en havo. Vervolgens kijken we naar de mogelijke effecten van de toelatingscode op de leerlingen.

8.1 Effecten op de aansluiting

Om te bekijken of scholen effecten zien van de toelatingscode op de aansluiting tussen vmbo en havo hebben we respondenten een aantal stellingen voorgelegd. Deze stellingen zijn gebaseerd op de belangrijkste knelpunten rond de aansluiting vmbo-havo[19]. We maken hierbij een uitsplitsing tussen categoriale havo-scholen en scholen met een vmbo-afdeling. In deze laatste groep zitten ook de scholengemeenschappen. Grafiek 8.1 geeft de antwoorden op de stellingen van categoriale havo-scholen. Grafiek 8.2 geeft de antwoorden van alle scholen met een vmbo-afdeling.

Grafiek 8.1 De toelatingscode heeft gezorgd voor…. (alleen categoriale havo-scholen) (n = 42)

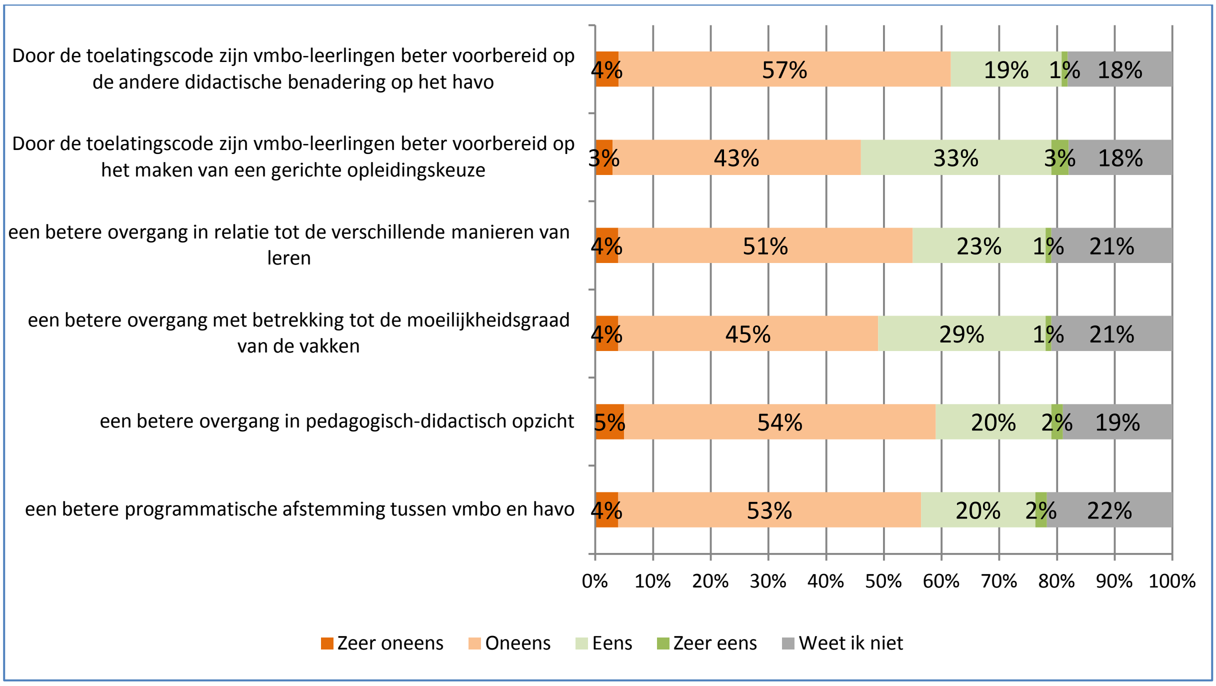
Ongeveer eenderde van de havo-scholen zegt niet te weten of de toelatingscode tot de genoemde effecten heeft bijgedragen. Daarnaast zien we dat het grootste deel van de scholen (35% tot 48%) aangeeft het (zeer)

19 Deze punten komen voort uit de opsomming van belangrijkste knelpunten rondom de aansluiting en de checklist aansluiting uit de Handreiking aansluiting vmbo-havo (VO-raad, 2014)

oneens te zijn met de stellingen over de effecten. Deze scholen zijn van mening dat de bestaande knelpunten rond de aansluiting vmbo-havo met de introductie van de code niet zijn opgelost. Echter, een aanzienlijk deel (21% tot 40%) van de scholen ziet wel verbeteringen in de aansluiting en schrijft deze verbeteringen ook toe aan de introductie van de toelatingscode. De stelling waar het grootste percentage scholen het mee eens is, is de stelling '*de toelatingscode heeft gezorgd voor een betere overgang met betrekking tot de moeilijkheidsgraad van de vakken in vmbo en havo*'. Vier op de tien scholen is het hier (zeer) mee eens. De stelling waar havo-scholen het minst mee instemmen is dat de code heeft gezorgd voor een betere overgang in relatie tot de verschillende manieren van leren in vmbo en havo. Ruim één op de vijf scholen is het hier (zeer) mee eens, maar bijna de helft van de scholen geeft aan het (zeer) oneens te zijn met deze stelling.

Ook de scholen met een vmbo-afdeling hebben we de stellingen over de mogelijke effecten van de toelatingscode voorgelegd. We hebben deze scholen twee extra stellingen voorgelegd die betrekking hebben op de wijze waarop de code vmbo-gediplomeerden voorbereid op het havo-onderwijs. Grafiek 8.2 geeft de antwoorden van deze scholen op de stellingen.

Grafiek 8.2 De toelatingscode heeft gezorgd voor...... (alle scholen met vmbo-afdeling) (n = 186)

Scholen met een vmbo-afdeling zijn het over het algemeen minder eens met de stellingen over de effecten van de code dan de havo-scholen (grafiek 8.1). Bij de meeste stellingen geeft meer dan de helft van de scholen aan het hiermee (zeer) oneens te zijn. Het algemene beeld is dat één op de vijf scholen aangeeft niet te weten of de code de genoemde effecten heeft bewerkstelligd. Een iets groter percentage van de scholen (variërend van 20% tot 36%) is het wel (zeer) eens met de genoemde stellingen. De stelling waarmee scholen het meest eens zijn is dat de toelatingscode ervoor gezorgd heeft dat leerlingen *'beter voorbereid zijn op het maken van een gerichte opleidingskeuze'*. Omgekeerd luidt de stelling waar de minste scholen het mee eens zijn dat vmbo-gediplomeerden door de toelatingscode beter worden voorbereid op de andere didactische benadering op het havo. Slechts één op de vijf scholen is het hier (zeer) mee eens, terwijl ruim 60% van de scholen aangeeft het hier (zeer) mee oneens te zijn.

Verdiepende groepsgesprekken: effecten op de aansluiting

Uit de groepsgesprekken met de scholen komt naar voren dat er door de toelatingscode vmbo-havo meer samenwerking is ontstaan tussen de scholen over de aansluiting en er meer onderlinge afstemming is tussen scholen over toelatingseisen. Scholen zijn naar aanleiding van de toelatingscode met elkaar in gesprek gegaan welke toelatingseisen worden gehanteerd. Dit zorgt binnen de regio voor eenduidige regels voor de toelating van leerlingen. Hierdoor weten scholen beter waar ze aan toe zijn en is er minder discussie tussen scholen over de toelating van leerlingen.

"Het overleg tussen de scholen is verbeterd en de advisering is verbeterd."

"De code heeft gezorgd voor meer overeenstemming in het toelatingsbeleid van scholen bij de doorstroom van mavo-4 naar havo-4."

"De toelatingscode heeft ervoor gezorgd dat met name pedagogisch/didactische afstemming verbeterd diende te worden; daarnaast hebben we voor aanvullend aanbod gezorgd bij vakken met manco's."

8.2 Effecten op leerlingen

Ook hebben we scholen gevraagd naar de mogelijke effecten van de toelatingscode op de leerlingen. Allereerst is gekeken of er veranderingen zijn in de doorstroming van leerlingen van vmbo naar havo-4 en de toelating van vmbo-gediplomeerden in havo-4 sinds de invoering van de code. Het algemene beeld is dat er minder leerlingen doorstromen naar het havo (zie hieronder bij het kopje landelijke cijfers). Hierover zijn aparte vragen gesteld aan scholen met een vmbo-afdeling en scholen met een havo-afdeling.

Aan alle scholen met een vmbo-afdeling hebben we gevraagd of het aantal leerlingen dat doorstroomt naar havo-4 sinds de code is veranderd (zie tabel 8.1).

Tabel 8.1 Is het aantal vmbo-gediplomeerden dat doorstroomt naar havo-4 sinds de invoering van de code veranderd?

	Totaal scholen met vmbo-afdeling (n = 196)
Nee, het aantal is gelijk gebleven	67%
Ja, het aantal is afgenomen	22%
Ja, het aantal is toegenomen	10%

Ruim tweederde van de scholen geeft aan dat het aantal leerlingen dat doorstroomt naar havo-4 gelijk is gebleven. Bijna een kwart van de scholen (22%) ziet een afname van de doorstroom sinds de invoering van de code. Slecht 1 op de 10 scholen signaleert een toename.

Ook aan scholen met een havo-afdeling is gevraagd of het aantal vmbo-gediplomeerden dat is toegelaten tot havo-4 is veranderd (zie tabel 8.2). Hiervan zegt ongeveer de helft (49%) dat het aantal toegelaten vmbo-gediplomeerden is afgenomen. Ongeveer een kwart van de scholen geeft aan dat het aantal gelijk is gebleven (23%) of juist is toegenomen (28%).

Tabel 8.2 Is het aantal vmbo-gediplomeerden dat is toegelaten in havo-4 veranderd?

	Totaal scholen met havo-afdeling (n = 96)	Scholen met alleen havo-afdeling (n= 46)	Scholen met vmbo- en havo-afdeling (n= 50)
Nee, het aantal is gelijk gebleven*	23%	46%	2%
Ja, het aantal is afgenomen	49%	39%	58%
Ja, het aantal is toegenomen	28%	15%	40%

Verder zien we een significant verschil tussen de scholen met alleen een havo-afdeling en scholen met een vmbo- en havo-afdeling[20]. Van de scholen met alleen een havo-afdeling zegt het grootste deel dat het aantal vmbo-gediplomeerden dat is toegelaten vanuit het vmbo gelijk is gebleven. Slechts 15% spreekt van een toename van het aantal toelatingen. Scholen die beide afdelingen binnen de schoollocatie hebben schetsen een heel ander beeld. Slechts 2% geeft aan dat het aantal toelatingen sinds de invoering van de code gelijk is gebleven en het grootste deel (58%) ziet een afname van het aantal toelatingen. Daarmee lijkt het effect van de invoering van de code op de toelatingen bij scholen met een vmbo- en havo-afdeling een stuk groter dan bij de scholen met alleen een havo-afdeling.

We hebben scholen vervolgens gevraagd of de veranderingen in de doorstroming en toelating te maken hebben met de invoering van de toelatingscode en de aanpassing van het toelatingsbeleid.

Tabel 8.3 Denkt u dat dit komt door de invoering van de code en het aanpassen van het toelatingsbeleid?

	Totaal scholen met vmbo-afdeling (n = 196)
Ja, omdat…	19%
Nee	56%
Weet ik niet	26%

Meer dan de helft van de scholen (56%) met een vmbo-afdeling denkt dat de ontwikkelingen in de doorstroom van vmbo-gediplomeerden naar havo-4 niet door de toelatingscode worden veroorzaakt (zie tabel 8.3). Bijna één op de vijf scholen (19%) denkt echter dat dit wel het geval is en ruim een kwart (26%) weet niet waardoor de ontwikkelingen in de doorstroom veroorzaakt worden.

Tabel 8.4 Denkt u dat dit komt door de invoering van de code en het aanpassen van het toelatingsbeleid?

	Totaal scholen met havo-afdeling (n = 96)	Scholen met havo-afdeling (n = 46)	Scholen met vmbo- en havo-afdeling (n = 50)
Ja, want…*	41%	20%	60%
Nee *	47%	63%	32%
Weet ik niet	13%	17%	8%

Ongeveer de helft van de scholen met een havo-afdeling (47%) denkt niet dat de toelatingscode heeft gezorgd voor ontwikkelingen in de toelating van vmbo-gediplomeerden terwijl 41% de toelatingscode wel als oorzaak ziet (zie tabel 8.4). Ook hier zien we een significant verschil tussen scholen met alleen een havo-afdeling en scholen met vmbo- en havo-afdelingen[21]. Scholen met een vmbo- en havo-afdeling (60%) zien de

[20] Significant verschil. X2(3)= 26,9, p= 0,00
[21] Significant verschil. X2(3)= 16,3, p= 0,00

toelatingscode vaker als oorzaak voor ontwikkelingen in de toelating van vmbo-gediplomeerden dan havo-scholen.

De havo-scholen die aangaven dat het aantal toegelaten vmbo-gediplomeerden is veranderd, hebben we gevraagd hoe zij met deze veranderingen zijn omgegaan. Ruim de helft van deze scholen (53%) geeft aan de toelatingscriteria te hebben aangepast. Daarnaast heeft 35% de eisen ten aanzien van het gemiddeld eindexamencijfer aangepast. Ongeveer één op de vier scholen (27%) zegt de inhoud van het toelatingsgesprek aan te passen en ruim 1 op de 10 scholen (12%) werkt op een andere manier samen met vmbo-scholen.

Verdiepende groepsgesprekken: effecten op de leerlingen

Tijdens de groepsgesprekken gaven scholen aan dat door de toelatingscode leerlingen beter zijn toegerust op het havo en meer gemotiveerd zijn om het havo succesvol af te ronden. Sommige scholen noemden daarnaast dat er door de code minder kans is dat de leerlingen doubleren, omdat ze beter worden geselecteerd en aan bepaalde voorwaarden moeten voldoen.

Landelijke cijfers

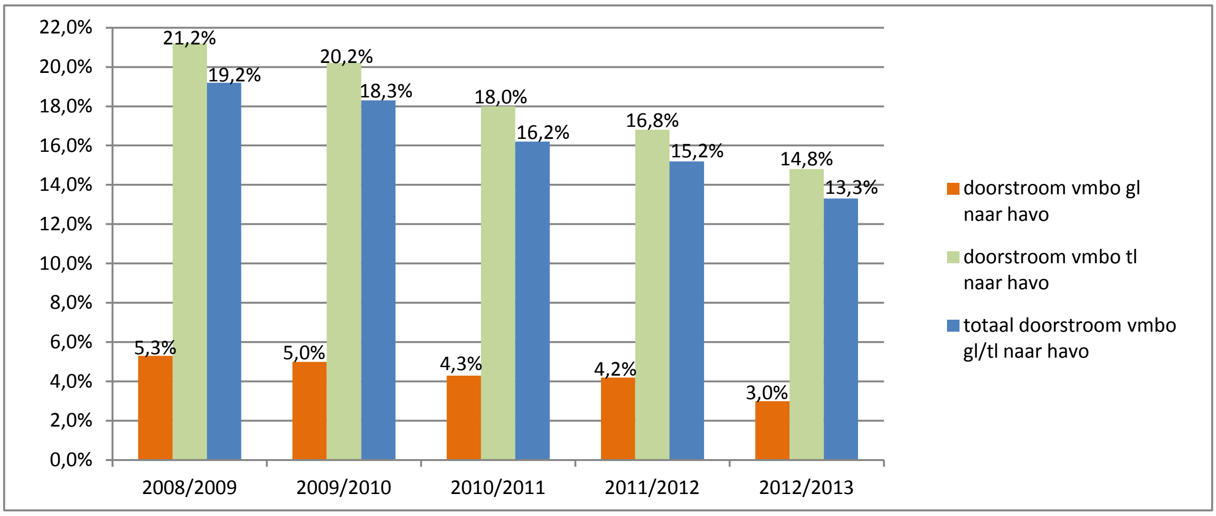
Uit landelijke gegevens blijkt dat er al langere tijd een daling is in het aantal leerlingen dat vanuit vmbo (gl/tl) doorstroomt naar het havo. In grafiek 8.3 wordt het percentage vmbo-gediplomeerden (gl/tl) weergegeven dat na het vierde schooljaar is doorgestroomd naar het havo. Deze doorstroompercentages[22] zijn weergegeven voor cohort 2006 tot en met cohort 2011; dit zijn alle leerlingen die in respectievelijk 2006 tot en met 2011 in het derde leerjaar (gl/tl) zaten en twee jaar later zijn doorgestroomd naar havo. Leerlingen worden vanaf het derde leerjaar gevolgd omdat in de onderbouw vmbo-gediplomeerden nog van leerjaar kunnen wisselen. Omdat ten tijde van het schrijven van dit rapport de gegevens tot en met 2013 beschikbaar waren, zijn hier alleen de doorstroomgegevens van de cohorten tot en met 2011 meegenomen; dit zijn dus de doorstroomcijfers vanuit het vmbo (gl/ tl) naar het havo over de jaren 2008 tot en met 2013.

Uit grafiek 8.3 is op te maken dat het percentage leerlingen dat in het vierde schooljaar is doorgestroomd naar het havo afneemt vanaf het schooljaar 2008/2009. Voor het schooljaar 2008/2009 ligt het totale doorstroompercentage op 19,2%. Dit percentage neemt af tot 13,3% in het schooljaar 2012/2013. Uit de grafiek is op te maken dat de doorstroompercentages voor het vmbo-tl structureel hoger liggen dan die voor het vmbo-gl, maar dat voor beide leerwegen sprake is van een daling van de doorstroompercentages.

De toelatingscode is ingevoerd in augustus 2012. Een eventueel effect van deze code is daarom pas uiterlijk waarneembaar vanaf het uitstroomjaar van vmbo (gl/tl) 2012. Echter, het is waarschijnlijker dat eventuele effecten nog later zichtbaar zijn omdat scholen tijd nodig hebben om de code goed te implementeren. Om deze reden kunnen aan de hand van grafiek 8.3 geen conclusies worden getrokken over een mogelijk effect van de toelatingscode. Wel is te zien dat de daling van de doorstroompercentages, die al ruim voor het invoeren van de code in 2012 ingezet was, zich verder doorzet.

[22] De gegevens zijn afkomstig uit de digitale Doorstroomatlas vmbo (www.doorstroomatlas.nl). De uitstroompercentages zijn berekend door het aantal vmbo-leerlingen (gl/ tl) dat is uitgestroomd naar het havo ná het vierde schooljaar te delen door het totaal aantal leerlingen in het cohort (de instroom aan het begin van het derde schooljaar).

Grafiek 8.3 Percentage doorstroom vmbo (gl/tl) naar havo na het 4e leerjaar.

Uit landelijke gegevens van DUO[23] blijkt verder dat in 2001-2002 60% van de basisschoolleerlingen naar het vmbo ging. In 2009-2010 bedraagt dit percentage 53%.

Verdiepende groepsgesprekken: doorstroom van vmbo-havo

Tijdens de groepsgesprekken gaven veel scholen aan dat de doorstroom van vmbo-gediplomeerden naar het havo de afgelopen jaren veranderd is. Een mogelijke oorzaak is dat de route naar het mbo positiever wordt beoordeeld dan voorheen. Scholen merken dat als het mbo in hun regio een positief imago heeft meer vmbo-gediplomeerden naar het mbo gaan. Met positief imago bedoelen de scholen vooral dat het mbo bekend staat als een veilige omgeving en de opleiding voldoende toekomstperspectief biedt. Omgekeerd zien scholen waarvan het mbo in de regio een negatief imago heeft dat meer vmbo-gediplomeerden willen doorstromen naar het havo. Het imago van het mbo hangt vooral af van de profilering van de mbo-instellingen en van de voorlichting naar ouders toe. Ook de nabijheid van een mbo kan een rol spelen bij de keuze voor het mbo of het havo in krimpgebieden.

Een andere oorzaak voor de daling van het aantal doorgestroomde vmbo-gediplomeerden is volgens scholen dat sommige vmbo-afdelingen de afgelopen jaren meer gericht waren op de doorstroom van vmbo naar mbo dan op de doorstroom van vmbo naar havo. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat er sinds de invoering van Tweede Fase meer nadruk wordt gelegd op de doorstroom van vmbo naar mbo dan daarvoor.

Tot slot geven scholen aan dat hun gesprekken met leerlingen (in het kader van loopbaanoriëntatie) er ook voor zorgen dat leerlingen vaker voor het mbo kiezen. Vmbo-gediplomeerden die aangeven dat ze door willen stromen naar het havo, moeten zich ook verdiepen in mogelijke mbo-opleidingen. Hierdoor kiezen ze soms toch bewust voor de route via het mbo dan via het havo.

Scholen kunnen moeilijk zeggen of de terugloop in doorstroming van vmbo naar havo komt doordat meer leerlingen direct vanuit het basisonderwijs doorstromen naar het havo. Ze hebben er namelijk geen zicht op hoe deze keuze gemaakt wordt.

---

[23] Onderzoek uitgevoerd door DUO in opdracht van de NOS.

Niveau doorstroom
Aan scholen met een havo-afdeling is vervolgens gevraagd of de invoering van de toelatingscode gevolgen heeft gehad voor het niveau van de toegelaten vmbo-gediplomeerden.

Tabel 8.5 Is het niveau van de toegelaten vmbo-gediplomeerden sinds de invoering van de code veranderd?

	Totaal (n=95)	Scholen met alleen havo-afdeling (n= 45)	Scholen met vmbo- en havo-afdeling (n= 50)
Nee, het niveau van de toegelaten vmbo-gediplomeerden is over het algemeen gelijk gebleven	68%	80%	58%
Ja, het niveau van de toegelaten vmbo-gediplomeerden is over het algemeen gestegen	23%	16%	30%
Ja, het niveau van de toegelaten vmbo-gediplomeerden is over het algemeen gedaald	8%	4%	12%

Het merendeel van de scholen (68%) geeft aan dat het niveau van de toegelaten leerlingen gelijk is gebleven sinds de invoering van de code; bijna een kwart van de scholen (23%) signaleert een stijging van het niveau. Slechts een klein deel (8%) ziet een daling van het niveau sinds de invoering van de code.
Eenvijfde van de scholen (20%) denkt dat de verandering van het niveau van de toegelaten leerling wordt veroorzaakt door de toelatingscode, maar meer dan de helft van de scholen (54%) denkt dat dit niet zo is. Een kwart van de scholen (26%) weet niet of het niveau van de leerlingen is veranderd door het aanpassen van het toelatingsbeleid (zie tabel 8.6).

Tabel 8.6 Denkt u dat dit komt door de invoering van de code en het aanpassen van het toelatingsbeleid?

	Totaal (n = 95)	Scholen met havo-afdeling (n = 45)	Scholen met vmbo- en havo-afdeling (n = 50)
Ja, want…	20%	13%	26%
Nee	54%	58%	50%
Weet ik niet	26%	29%	24%

De helft van de scholen zegt met deze veranderingen in niveau om te gaan door de toelatingscriteria (50%) of de eisen ten aanzien van het gemiddeld eindexamencijfer (43%) aan te passen. Ruim een kwart van de scholen (27%) heeft de inhoud van het toelatingsgesprek aangepast en 17% van de scholen geeft aan op een andere manier samen te werken met het vmbo.

Tenslotte zijn scholen met een havo-afdeling bevraagd naar veranderingen in het studiesucces van toegelaten vmbo-gediplomeerden. Met studiesucces wordt hier bedoeld het aantal doublures en het percentage leerlingen dat slaagt.

Tabel 8.7 Is het studiesucces van de toegelaten vmbo-gediplomeerden in de afgelopen twee jaar veranderd?

	Totaal (n = 95)	Scholen met alleen havo-afdeling (n = 45)	Scholen met vmbo- en havo-afdeling (n = 50)
Nee, het studiesucces van de toegelaten vmbo-gediplomeerden is over het algemeen gelijk gebleven	53%	62%	44%
Ja, het studiesucces van de toegelaten vmbo-gediplomeerden is vergroot	28%	22%	34%
Ja, het studiesucces van de toegelaten vmbo-gediplomeerden is verkleind	11%	9%	12%
Anders	8%	7%	10%

Bijna eenderde van de scholen (28%) is van mening dat het studiesucces van toegelaten vmbo-gediplomeerden de afgelopen 2 jaar is toegenomen, maar meer dan de helft van de scholen (53%) ziet geen verandering. Scholen die 'anders' hebben geantwoord (8%) geven onder meer aan: *'we doen dit nog niet lang genoeg om daar keiharde conclusies aan te verbinden'*.

Bijna 18% van de scholen denkt dat de verandering in het studiesucces wordt veroorzaakt door de invoering van de code en het aanpassen van het toelatingsbeleid. De helft van de scholen denkt dat dit niet het geval is en bijna 33% van de scholen geeft aan niet te weten of de veranderingen in het studiesucces door de invoering van de toelatingscode worden veroorzaakt.

Aan scholen is gevraagd hoe zij omgaan met veranderingen in het studiesucces van toegelaten vmbo-gediplomeerden. Antwoorden van scholen zijn bijvoorbeeld *'op basis van eigen ervaring maakt de afdelingsleider een eigen afweging, ook met het oog op de slagingspercentages. Bij sterke havo-groep is de kans dat een vmbo-leerling aangenomen wordt groter'* en *'we handhaven het eerder opgestelde protocol'*.

9 Toekomst van de overgang tussen vmbo en havo

De toelatingscode is een tijdelijke code voor de periode van augustus 2012 tot en met 2016. Het uiteindelijke doel is dat de aansluiting tussen vmbo en havo verbetert en dat op den duur de toelatingscode niet meer nodig is. Hoe kijken scholen aan tegen de toekomst van de code?

9.1 Wenselijkheid van de drempelloze overgang

We hebben de scholen ook gevraagd naar een mogelijk toekomstbeeld van de overgang van vmbo naar havo. Eén van deze beelden is een drempelloze overgang[24]; leerlingen met een vmbo-gemengde leerweg of theoretische leerweg diploma hebben toegangsrecht tot havo-4, zonder aanvullende eisen. Een ander mogelijk toekomstbeeld is een hybride overgang tussen vmbo en havo of dat er sprake is van één stroom.

In de onderstaande tabellen worden de antwoorden van de scholen op de stellingen over de toekomst gepresenteerd. Eerst wordt er gekeken naar het totaaloverzicht. Daarna wordt steeds een onderscheid gemaakt tussen scholen met alleen een havo-afdeling, alleen een vmbo-afdeling en scholen die beide afdelingen binnen de locatie hebben ondergebracht. Dit is gedaan om na te gaan of scholen met beide afdelingen (havo en vmbo) in één locatie anders aankijken tegen deze toekomst, bijvoorbeeld omdat ze al meer ervaring hebben met deze overgang dan scholen waarbij dit niet het geval is.

Tabel 9.1 Ik vind een drempelloze overgang tussen vmbo en havo wenselijk (uitgesplitst naar schooltype)

	Alle scholen (n = 220)	Scholen met alleen vmbo-afdeling (n = 49)	Scholen met alleen havo-afdeling (n = 42)	Scholen met vmbo- en havo-afdeling (n = 123)
(Zeer) oneens	68%	57%	71%	72%
(Zeer) eens *	30%	41%	29%	25%
Weet ik niet	2%	2%	0%	3%

Een meerderheid van de scholen is tegen een drempelloze overgang (68%). Bijna driekwart van de scholen met een havo-afdeling vindt een drempelloze overgang tussen vmbo en havo niet wenselijk. Ook scholen met alleen vmbo vinden in meerderheid een drempelloze overgang onwenselijk, al is dit percentage lager dan bij scholen met een havo-afdeling. Ruim 40% van de vmbo-scholen ziet voor de toekomst wel heil in een drempelloze overgang. Dit percentage ligt bij scholen met een havo-afdeling beduidend lager. De verschillen tussen de schooltypen zijn significant[25].

[24] Met drempelloze overgang wordt bedoeld dat leerlingen met een vmbo-gl/tl-diploma toelatingsrecht hebben tot havo-4, zonder aanvullende eisen.

[25] Significant verschil. X2(3)= 16,3, p= 0,04

Verdiepende groepsgesprekken: Drempelloze overgang

Tijdens de groepsgesprekken geven de scholen duidelijk aan niets te zien in een drempelloze overgang van vmbo naar havo.

De scholen vinden dat een drempelloze overgang niet in het belang is van de leerling. Zij willen reële kansen bieden door de juiste toelatingseisen te stellen. Volgens de scholen is het niet voor alle kinderen verstandig om door te stromen naar het havo. Bijvoorbeeld omdat ze een te grote taalachterstand hebben, hun vakkenpakket niet goed aansluit, de inhoud van sommige vakken op het vmbo niet altijd goed aansluiten op het havo en omdat de manier van lesgeven soms per vak verschilt.

Mocht er in de toekomst toch een drempelloze overgang van vmbo naar havo komen dan willen de scholen:
Voldoende middelen om leerlingen bij te scholen, bijvoorbeeld door middel van vroegtijdige bijspijkerprogramma's of zomerscholen[26].
Leerlingen de mogelijkheid kunnen bieden langer over het havo te mogen laten doen (bijvoorbeeld 6 jaar).
Een andere berekening van het bovenbouwrendement door de Inspectie van het Onderwijs.
Instroommogelijkheid op mbo-instellingen in februari. Als vmbo-gediplomeerden die doorstromen naar havo het toch niet redden op het havo dan moeten ze in februari alsnog naar een mbo-opleiding kunnen, zodat ze gemotiveerd blijven en niet een jaar moeten 'uitzitten'.

"Leerlingen wel kansen bieden, maar gelijktijdig adviseren t.a.v. mogelijkheden."

"De overgang dient naadloos op elkaar aan te sluiten in verband met het ontwikkelingsperspectief van leerlingen. Die weten op 16-jarige leeftijd nog lang niet altijd welke beroepsrichting zij willen kiezen. Een verlengd voortgezet onderwijs is daarom wenselijk."

Tabel 9.2 Stellingen over een drempelloze overgang tussen vmbo en havo (n = 220)

	(Zeer) oneens	(Zeer) eens	Weet ik niet
Mijn school is klaar voor een drempelloze overgang tussen vmbo en havo	74%	21%	5%
De onderwijssector is klaar voor een drempelloze overgang	79%	9%	12%
Wij hebben over een aantal jaren geen code of toelatingseisen meer nodig	61%	28%	11%

Driekwart van de scholen (74%) geeft aan niet klaar te zijn voor een drempelloze overgang (74%). 21% van de scholen zegt hier wel klaar voor te zijn. Op de vraag of de onderwijssector in het algemeen klaar is voor een drempelloze overgang, meent ook de meerderheid van de scholen (79%) dat dit niet het geval is. Slechts 1 op de 10 scholen (9%) denkt wel dat de onderwijssector klaar is voor de drempelloze overgang. Bijna één op de drie scholen (28%) denkt over een aantal jaar geen code of toelatingseisen meer nodig te hebben. Het grootste deel (61%) van de scholen is het echter niet met deze stelling eens.

[26] Tijdens één van de groepsgesprekken bleek er een school te zijn die een dergelijke zomerschool al organiseerde.

Tabel 9.3 Wij werken aan een drempelloze overgang

	Alle scholen (n = 220)	Scholen met alleen vmbo-afdeling (n = 49)	Scholen met alleen havo-afdeling (n = 42)	Scholen met vmbo en havo-afdeling (n = 123)
(Zeer) oneens	70%	65%	72%	72%
(Zeer) eens	25%	22%	29%	25%
Weet ik niet *	5%	12%	0%	2%

Het overgrote deel van de scholen geeft aan (nog) niet te werken aan een drempelloze overgang; onder categoriale vmbo-scholen ligt dit percentage met 65% lager dan bij categoriale havo-scholen en scholengemeenschappen (72%). Gemiddeld zegt slechts 25% van de scholen wel te werken aan een drempelloze overgang. Het percentage respondenten dat niet weet of er wordt gewerkt aan een drempelloze overgang is met 12% onder categoriale vmbo-scholen beduidend hoger dan bij havo-scholen (0%) en scholengemeenschappen (2%). De verschillen tussen de typen scholen zijn significant gebleken[27].

Tabel 9.4 In de toekomst blijven aanvullende toelatingseisen wenselijk

	Alle scholen (n = 220)	Scholen met alleen vmbo-afdeling (n = 49)	Scholen met alleen havo-afdeling (n = 42)	Scholen met vmbo- en havo-afdeling (n = 123)
(Zeer) oneens	13%	18%	7%	13%
(Zeer) eens *	81%	67%	90%	84%
Weet ik niet	6%	14%	2%	4%

Een ruime meerderheid van de scholen (81%) geeft aan dat er in de toekomst aanvullende toelatingseisen wenselijk blijven. Onder vmbo-scholen ligt dit percentage met 67% duidelijk lager; bijna één op de vijf vmbo-scholen ziet aanvullende toelatingseisen voor de toekomst juist als niet wenselijk. Met name havo-scholen blijven in overgrote meerderheid (90%) aanvullende toelatingseisen wenselijk vinden. De verschillen tussen de schooltypen zijn significant[28].

Tabel 9.5 In de toekomst blijven aanvullende eisen rondom het aansluitingsbeleid wenselijk

	Alle scholen (n = 220)	Scholen met alleen vmbo-afdeling (n = 49)	Scholen met alleen havo-afdeling (n = 42)	Scholen met vmbo- en havo-afdeling (n = 123)
(Zeer) oneens	13%	12%	7%	15%
(Zeer) eens	80%	74%	88%	80%
Weet ik niet	7%	14%	5%	6%

Op de vraag of aanvullende eisen rondom het aansluitingsbeleid wenselijk blijven in de toekomst zijn de scholen over het algemeen eensgezind. Een ruime meerderheid (80%) van de scholen denkt dat aanvullende eisen in de toekomst nodig zullen blijven. Gemiddeld 13% van de scholen denkt dat aanvullende eisen rondom het aansluitingsbeleid in de toekomst niet meer wenselijk zullen zijn.

---

27 Significant verschil. $X^2(3)= 19{,}7$, p= 0,01
28 Significant verschil. X2(3)= 17,0, p= 0,03

Verdiepende groepsgesprekken: Toelatingscode behouden

Scholen zijn positief over de toelatingscode en willen deze ook in de toekomst behouden. De toelatingscode zorgt er volgens de scholen voor dat leerlingen beter zijn toegerust op het havo en meer gemotiveerd zijn om het havo succesvol af te ronden. Daarnaast vinden scholen het positief dat er door de code meer onderlinge afstemming is tussen scholen over toelatingseisen. Hierdoor weten scholen beter waar ze aan toe zijn en is er minder discussie over de toelating van leerlingen.

"Een toelatingscode blijft nodig, omdat er anders een niet te hanteren doorstroom naar havo-4 ontstaat."

"De code is nodig om te voorkomen dat scholen onmogelijke eisen stellen."

"Ik ben niet voor het afschaffen van een toelatingsbeleid. Het havo vereist andere cognitieve capaciteiten en soms werkhouding. Niet voor iedere leerling is de havo-route de beste route."

9.2 Toelatingscode in de toekomst

In dit deel van het hoofdstuk geven we antwoord op de vraag "Wat is er volgens de scholen voor nodig om de toelatingscode vmbo-havo in de toekomst[29] overbodig te maken?"

De 68% van de scholen die eerder heeft aangegeven niet voor een drempelloze overgang te zijn, geven op deze vraag aan dat de code in de toekomst niet overbodig gemaakt moet of kan worden. De meest voorkomende reden is dat scholen anders verschillende normen gaan hanteren en omdat de Inspectie van het Onderwijs de havo-scholen beoordeelt op verschillende onderdelen die samenhangen met de doorstroom van leerlingen.

De scholen die wel voor een drempelloze doorstroom zijn of niet weten of ze hier voor zijn, geven vooral aan dat er een betere aansluiting moet komen tussen de vakken op vmbo- en havo-niveau. Daarnaast zijn er ook scholen die aangeven dat er een duidelijke afstemming moet zijn tussen vmbo- en havo-scholen over de inhoud van het onderwijs en de didactiek. Een ander aspect dat scholen noemen is dat ze willen dat er meer vertrouwen komt in de deskundigheid van docenten om in te schatten of leerlingen kunnen doorstromen naar het havo. Een enkele school geeft aan dat de code afgeschaft kan worden en dat scholen het zelf kunnen regelen.

---

[29] Tussen augustus 2012-2016 zijn alle VO-scholen gehouden aan de toelatingscode vmbo-havo.

Verdiepende groepsgesprekken: meer kansen bieden

Als er een drempelloze overgang komt dan willen scholen graag een aantal zaken aanpassen om de doorstroming van leerlingen van vmbo naar havo te verbeteren en de kansen van deze doorstromers te vergroten.

Om meer kansen te kunnen bieden aan doorstromers wil het vmbo van het havo:

- Meer flexibiliteit: meer tijd en ruimte hebben om leerlingen havo te laten afronden (bijvoorbeeld een jaar extra in het havo, zomerschool, etc.).
- Aansluiting bij de doelgroep.
- Duidelijkheid over de eisen vanuit het havo.
- Meer ondersteuningsmogelijkheden voor de doorstromers, bijvoorbeeld door middel van huiswerkbegeleiding en LOB-trajecten.

"Ruimte voor scholen om leerlingen op verschillende niveaus examen te laten doen + ruimte om de leerlingen in hun eigen tempo (soms sneller en soms minder snel) zich te laten ontwikkelen. Pas dan haal je eruit wat er in zit."

"In ieder geval een betere aansluiting per vak qua stof en dus de inhoud van het vak wat beter moet aansluiten op elkaar."

Om meer kansen te kunnen bieden aan doorstromers wil het havo van het vmbo duidelijkheid over:

- Of de leerling het havo aankan (motivatie, kunde en kennis).
- Hoe lang de leerling doet over het dichten van zijn/haar hiaten in zijn/haar opleiding.

10 Behoefte aan verdere ondersteuning vanuit VO-raad

Net als in 2012 is er in het onderzoek van 2014 aan de scholen gevraagd of zij behoefte hebben aan ondersteuning vanuit de VO-raad.

Tabel 10.1 Is er behoefte aan verdere ondersteuning bij de uitvoering van de toelatingscode vmbo-havo?

	2012 (n = 276)	2014 (n = 218)
Nee	96%	94%
Ja	4%	6%

De ondersteuningsbehoefte van scholen in 2014 is vergelijkbaar met 2012. In 2014 geven vrijwel alle scholen (94%) aan geen verdere ondersteuning nodig te hebben. De veertien scholen (6%) die aangeven wel ondersteuning nodig te hebben, zeggen dat zij ondersteuning behoeven op het gebied van:

- De inhoudelijke afstemming met andere scholen.
- Het aanpassen van het aansluitingsbeleid.
- Het samenwerken met andere scholen.
- De organisatie van het aansluitingsbeleid.

Deze inhoudelijke ondersteuningsbehoefte komt overeen met de knelpunten die scholen ervaren bij de in- en uitvoering van de toelatingscode.

11 Conclusies en aanbevelingen

Deze tweede meting heeft als hoofdvraag: '*Hoe verloopt de toelating van vmbo-gediplomeerden (gl/tl) naar het havo en in hoeverre gebeurt dit in overeenstemming met de toelatingscode vmbo-havo van de VO-raad?'*
Hierbij is gekeken naar de volgende aspecten:
1. de vormgeving van het toelatingsbeleid
2. de communicatie rondom het toelatingsbeleid;
3. de vormgeving van het aansluitingsbeleid
4. de samenwerking tussen vmbo- en havo-scholen (op zowel aansluitingsbeleid als toelatingsbeleid);
5. knelpunten en klachten;
6. de effecten van de toelatingscode;
7. de toekomst van de overgang tussen vmbo en havo.

We geven hierna voor elk van deze aspecten van het toelatingsbeleid de belangrijkste conclusies weer.

1. Vormgeving toelatingsbeleid vmbo-havo

In het onderzoek is aan de havo-scholen gevraagd op welke wijze zij hun toelatingsbeleid hebben vormgegeven. Twee jaar na de invoering van de toelatingscode houden de meeste scholen zich aan de richtlijnen uit de code. Scholen voeren in een vroegtijdig stadium een toelatingsgesprek met de potentiële leerling en hanteren dezelfde regels voor het doubleren voor leerlingen afkomstig uit het vmbo als voor leerlingen afkomstig uit havo-3. Daarnaast stelt een ruime meerderheid van de scholen maximaal een 6,8 als gemiddelde examencijfer.

Havo-scholen betrekken ook het advies van vmbo-scholen bij het oordeel om een leerling toe te laten en bij een afwijkende mening gaan ze in overleg met de vmbo-school. In 2014 zijn er significant minder havo-scholen die het vmbo-advies meenemen bij de toelatingsprocedure dan in 2012. De reden hiervoor is dat de regels voor de toelatingscode vmbo-havo zo eenduidig zijn en hierover door scholen in de regio afspraken zijn gemaakt, dat het wel of niet meenemen van het formele geschreven vmbo-advies veel minder een item is.

Opvallend is dat in 2014 veel minder scholen (40%) dan in 2012 (71%) aangeven terughoudend te zijn in het stellen van toelatingscriteria, met het idee leerlingen optimale kansen te geven. In de verdiepende gesprekken worden hier zowel externe als interne factoren voor genoemd. Aan de ene kant zijn er externe factoren waar de scholen weinig invloed op hebben. Zo is de afgelopen twee jaar de Inspectie van het Onderwijs zwaardere eisen gaan stellen aan onder andere de eindexamens[30] en de rekentoets[31]. De havo-scholen geven aan zo niet beloond te worden voor de doorstroom van vmbo-leerlingen naar het havo en zodoende de criteria wel hoog te moeten houden. Aan de andere kant zijn er interne factoren die meespelen. Zo zijn er scholen die eerst geen of weinig eisen stelden aan de toelating van vmbo-leerlingen. Zij hebben naar aanleiding van de toelatingscode toelatingseisen gesteld of aangepast. Er zijn ook scholen die nu andere toelatingseisen stellen dan voorheen. Uit de gesprekken blijkt dat scholen de toelatingscriteria in veel gevallen niet te laagdrempelig maken, om de leerlingen te beschermen die het havo-niveau niet aankunnen. Een andere mogelijke verklaring is dat er scholen zijn die de procedure hebben aangepast en nu vmbo-leerlingen laten deelnemen aan een sollicitatie of test. Op deze manier kan de havo-school zich een beeld vormen van de houding en de bekwaamheid van de aanstaande leerling. Ook zijn er scholen die andere manieren zoeken om leerlingen klaar te stomen voor het

[30] Maximaal één 5 voor de kernvakken en gemiddeld voldoende op het Centraal Examen.
[31] De rekentoets is verplicht vanaf 2013-2014. Het resultaat van deze toets maakt nog geen deel uit van de uitslagregel, maar het cijfer moet wel op de cijferlijst vermeld worden. Vanaf 2015-2016 wordt rekentoets onderdeel van de uitslagregel.

havo door ze bijvoorbeeld deel te laten nemen aan een zomerschool. De scholen geven aan veel waarde te hechten aan de motivatie van een leerling. Een gemotiveerde leerling heeft meer kans om het havo succesvol af te ronden. Daarnaast kan een ongemotiveerde leerling kan immers van grote invloed zijn op het leerklimaat van de klas.

Van de scholengemeenschappen geeft een meerderheid (83%) aan dezelfde toelatingseisen te hanteren voor leerlingen afkomstig van de eigen scholengemeenschap als voor leerlingen van een andere school. De scholen die niet hetzelfde beleid hanteren zijn over het algemeen minder streng voor leerlingen uit de eigen school, omdat ze deze leerlingen beter kennen. Vrijwel alle havo-scholen (95%) hanteren dezelfde normen voor de overgang van havo-4 naar havo-5 voor reguliere havo-leerlingen en leerlingen die afkomstig zijn van het vmbo. Daarnaast is driekwart van de scholen (75%) (redelijk) goed bekend met de toelatingscode vmbo-havo. Eén op de vijf scholen (20%) heeft er wel iets van meegekregen, maar weet er niet zo veel van.

2. Communicatie omtrent het toelatingsbeleid

De code vraagt de scholen helder te communiceren over het toelatingsbeleid vmbo-havo en de procedures. Het gaat dan om de communicatie met belanghebbenden zoals de vmbo-leerlingen die willen doorstromen, hun ouders en de docenten van de toeleverende vmbo-scholen. In de meting van 2014 is voor het eerst gevraagd hoe de communicatie over het toelatingsbeleid verloopt. Uit deze meting blijkt dat scholen hun beleid en procedures voornamelijk bekend maken tijdens informatie- en voorlichtingsbijeenkomsten (85%). Daarnaast wordt er gebruik gemaakt van de website van de school (72%), de schoolgids (38%) en informatiebrochures (33%). Bovendien worden er ook gesprekken gevoerd tussen de leerlingen en de mentor en/of de decaan.

Websites van scholen spelen een steeds grotere rol in de communicatie naar buiten toe. Daarom zijn vijftig websites van scholen geanalyseerd en is bekeken of en op welke manier de scholen informatie over het toelatingsbeleid op hun site aanbieden. Van deze vijftig scholen heeft bijna driekwart (72%) het toelatingsbeleid op de website geplaatst, waarvan 52% het zelfs op een goed tot zeer goed vindbare plaats heeft geplaatst. In de overige gevallen (28%) was het toelatingsbeleid niet vindbaar op de website.

3. Vormgeving aansluitingsbeleid

De aansluiting tussen vmbo en havo is een gedeelde verantwoordelijkheid van vmbo-scholen en havo-scholen. De meerderheid van de vmbo-scholen (80%) geeft aan leerlingen, die naar het havo willen doorstromen, voor te bereiden op deze doorstroom. Vmbo-scholen doen dit vooral door middel van voorlichting aan de leerlingen (89%), bijles (56%) of extra ondersteuning tijdens de lessen (56%). Ook uit de groepsgesprekken blijkt dat scholen speciale vmbo-klassen hebben voor leerlingen die willen doorstromen of een zomerschool om leerlingen beter voor te bereiden op de doorstroom naar het havo.

Meer dan de helft van de van de havo-scholen (60%) geeft extra inhoudelijke ondersteuning aan vmbo-gediplomeerden die instromen in havo-4. Van de vmbo-scholen biedt 69% extra inhoudelijke ondersteuning aan leerlingen die door willen stromen naar havo-4. Uit de verdiepende gesprekken blijkt dat zij dit doen omdat sommige vmbo-vakkenpakketten en de manier van lesgeven op het vmbo niet altijd goed aansluiten bij het havo en leerlingen daarom minder goed presteren. Scholen zien met name problemen voor vmbo-leerlingen die een nt- of ng-profiel kiezen. Verder is er volgens de scholen bij sommige vakken sprake van een gebrekkige aansluiting.

Daarnaast overleggen havo- en vmbo-scholen met elkaar om de doorstroom van vmbo en havo goed te laten verlopen. Zo gaat 49% van de havo-scholen en 60% van de vmbo-scholen in overleg over het toelatings- en aansluitingsbeleid. Tot slot bieden havo-scholen de vmbo-scholen hulp bij de loopbaanoriëntatie en -begeleiding (46%). Meer dan de helft van de vmbo-scholen (62%) verbetert de loopbaanoriëntatie en -begeleiding voor vmbo-gediplomeerden, zodat deze leerlingen een goede keuze kunnen maken uit doorstroming naar mbo of havo. Uit de groepsgesprekken blijkt dat leerlingen die naar het havo willen zich ook meer moeten verdiepen in een mbo-opleiding. De voorlichting naar ouders hierover is hierbij ook van belang. Ouders weten soms niet dat hun kinderen ook via het mbo naar het hbo kunnen doorstromen.

4. Samenwerking tussen vmbo- en havo-scholen

Het is de bedoeling dat havo- en vmbo-scholen (meer) met elkaar gaan samenwerken als het gaat om het aansluitings- en toelatingsbeleid. Door de toelatingscode is er meer onderlinge afstemming tussen scholen over toelatingseisen. Dit zorgt binnen de regio voor eenduidige regels voor de toelating van leerlingen. Hierdoor weten scholen beter waar ze aan toe zijn en is er minder discussie over toelating van leerlingen. Vmbo- en havo-scholen werken vooral nauw samen binnen het eigen bestuur (68% en 56%). Over deze samenwerking zijn de scholen dan ook het meest tevreden (83%-85%).

5. Knelpunten en klachten

Driekwart van de scholen (72%) ervaart op dit moment geen knelpunten bij de uitvoering van de toelatingscode en verwacht deze ook niet in de toekomst (73%). Daarmee zijn de scholen significant positiever dan in 2012, toen er meer knelpunten werden ervaren. De scholen die wel knelpunten ervaren doen dat vooral op het aansluitingsbeleid. Met name de samenwerking met andere scholen op het gebied van loopbaanoriëntatie blijkt lastig. Uit de groepsgesprekken blijkt dat het voor scholen vaak makkelijker is om samen te werken en af te stemmen met scholen die veel vmbo-leerlingen door laten stromen naar het havo. Ook binnen scholengemeenschappen is de afstemming vaak makkelijker dan met andere scholen.

6. Effecten van de toelatingscode

De toelatingscode is in augustus 2012 ingevoerd. Het is daarom nog te vroeg om al harde effecten van de code vast te stellen. Het begrip effect en het vaststellen van causale verbanden moeten voorzichtig benaderd worden. Er is daarom vooral gekeken naar effecten die de direct betrokkenen waarnemen op basis van hun eerste ervaringen (perceptieniveau) en naar aanwijzingen die daarvoor te vinden zijn in de doorstroomcijfers. Op die manier is het mogelijk om te zien of er al bewegingen te zien zijn bij de aansluiting tussen vmbo en havo en bij de leerlingen zelf. De toelatingscode loopt nog tot en met 2016. Deze meting moet dus vooral gezien worden als tussenmeting.

De meeste scholen geven aan dat het nog te vroeg is om effecten van de toelatingscode vast te kunnen stellen. Uit landelijke cijfers blijkt dat sinds 2009 de doorstroom van vmbo-leerlingen naar havo-4 afneemt: van 19,2 % in het schooljaar 2008/2009 naar 13,3% in het schooljaar 2012/2013. De daling van de doorstroom van vmbo'ers in havo-4 begint daarmee ruim voor de invoering van de code in augustus 2012. Daarom is het niet mogelijk om van een effect van de toelatingscode op de doorstroom van vmbo-leerlingen in havo-4 te spreken.

Hoe kan deze daling dan wel uitgelegd worden? Uit de verdiepende gesprekken komen meerdere mogelijke verklaringen voor deze daling naar voren. Zo zijn er scholen die zich meer zijn gaan richten op de doorstroom van vmbo naar mbo, dan op de doorstroom van vmbo naar havo. Scholen geven aan dat hun gesprekken met

leerlingen (in het kader van loopbaanoriëntatie) er voor zorgen dat leerlingen vaker voor het mbo kiezen. Vmbo-gediplomeerden die aangeven dat ze door willen stromen naar het havo, moeten zich ook verdiepen in mogelijke mbo-opleidingen. Hierdoor kiezen ze soms toch bewust voor de route via het mbo dan via het havo. Daarnaast zijn er mbo-instellingen die zich beter profileren naar buiten toe. Leerlingen en ouders weten namelijk soms niet dat het ook mogelijk is om via het mbo naar het hbo door te stromen. In aanvulling hierop geven scholen aan dat de doorstroom naar het mbo heel erg afhangt van het imago van het mbo binnen een regio. Heeft het mbo een positief imago (is het mbo een veilige omgeving en biedt de opleiding met toekomstperspectief) dan stromen meer leerlingen door naar het mbo. Tot slot kan met name in plattelandsgebieden, de afstand een rol spelen bij de keuze voor dichtbij gelegen havo of veraf gelegen mbo-instelling.

Verder zijn er scholen die de toelatingscriteria hebben aangepast, omdat bijvoorbeeld het onderwijsaanbod van het vmbo-gl minder goed aansluit op het havo of omdat ze te maken hadden met veel vmbo-leerlingen die het havo-niveau niet aankonden. In de verdiepende gesprekken werd duidelijk dat vooral bij sommige vakken sprake is van gebrekkige aansluiting. Dit zorgt ervoor dat vmbo-leerlingen niet altijd even goed aansluiting vinden bij het onderwijsaanbod van het havo en dus minder goed presteren.

7. De toekomst van de overgang tussen vmbo en havo

De toelatingscode is een tijdelijke code voor de periode van augustus 2012 tot en met 2016. Het uiteindelijke doel is dat de aansluiting tussen vmbo en havo verbetert en dat op den duur de toelatingscode niet meer nodig is. Hoe kijken scholen aan tegen de toekomst van de code?

Scholen zijn positief over de toelatingscode en willen deze ook in de toekomst behouden. De toelatingscode zorgt er volgens de scholen voor dat leerlingen beter zijn toegerust voor het havo en ook meer gemotiveerd zijn om het havo succesvol af te ronden. Daarnaast vinden scholen het positief dat er door de code meer onderlinge afstemming is tussen scholen over toelatingseisen. Hierdoor weten scholen beter waar ze aan toe zijn en is er minder discussie over toelating van leerlingen. Een meerderheid van de scholen vindt daarom dat ook in de toekomst een toelatingscode nodig blijft. Zij zien graag dat het mogelijk blijft om aanvullende toelatingseisen en aanvullende eisen rondom het aansluitingsbeleid te stellen.

Tweederde van de scholen (68%) vindt een drempelloze overgang van vmbo naar havo in de toekomst niet wenselijk. Havo-scholen vinden dit minder wenselijk dan vmbo-scholen. Daarnaast is driekwart van de scholen (74%) niet klaar voor zo'n drempelloze overgang. De scholen vinden dat een drempelloze overgang niet in het belang is van de leerling. Zij willen juist reële kansen bieden door de juiste toelatingseisen te stellen. Volgens de scholen zijn niet alle kinderen geschikt om door te stromen naar het havo. Bijvoorbeeld omdat:

- ze een te grote taalachterstand hebben op het gebied van begrijpend lezen;
- hun vakkenpakket niet aansluit op de havo-profielen. Sommige vakken worden niet gegeven op het vmbo;
- de manier van lesgeven in het vmbo en havo verschilt.

Mocht er in de toekomst toch een drempelloze overgang van vmbo naar havo komen dan willen de scholen:

- voldoende middelen om leerlingen bij te scholen (vroegtijdige bijspijkerprogramma's, zomerscholen, etc.);
- leerlingen de mogelijkheid kunnen bieden langer over het havo te mogen laten doen (bijvoorbeeld 6 jaar);
- een andere berekening van het bovenbouwrendement door de Inspectie van het Onderwijs;
- instroommogelijkheden op mbo's in februari.

Bijlage 1: Toelatingscode

Toelatingsbeleid

Havo-scholen en vmbo-scholen uit hetzelfde voedingsgebied maken afspraken over de invulling van het toelatingsbeleid en de toelatingsprocedure die havo-scholen hanteren en leggen deze afspraken vast vóór 1 augustus 2012. Hierbij zijn grenzen gesteld aan de toelatingscriteria die scholen mogen stellen.

De grenzen aan de te stellen eisen zijn:

- Havo-scholen zijn terughoudend in het stellen van toelatingscriteria. Het bieden van kansen aan leerlingen vormt het uitgangspunt;
- Havo-scholen die aanvullende eisen stellen aan de toelating tot havo-4, voeren in vroegtijdig stadium een toelatingsgesprek met de potentiële leerling waarin de toelatingseisen, het advies van de vmbo-school en de motivatie van de leerling worden besproken;
- Havo-scholen betrekken het advies van de vmbo-school over de betreffende leerling altijd in hun oordeel en treden bij een afwijkende mening met de toeleverende vmbo-school in overleg;
- Havo-scholen stellen maximaal een 6,8[32] als eis aan het gemiddelde examencijfer;
- Havo-scholen hanteren dezelfde regels voor doubleren voor leerlingen afkomstig uit het vmbo als voor leerlingen afkomstig uit havo-3. Er worden dus ook geen afspraken met leerlingen meer gemaakt over een doubleerverbod.[33]

Aansluitingsbeleid

De aansluiting tussen vmbo en havo is een gedeelde verantwoordelijkheid van vmbo-scholen en havo-scholen. Havo-scholen en vmbo-scholen uit een voedingsgebied maken onderling afspraken over de invulling van loopbaanoriëntatie en begeleiding (LOB) en de programmatische aansluiting tussen vmbo en havo:

- Vmbo-scholen dragen zorg voor een goede loopbaanoriëntatie en –begeleiding (LOB) van hun vmbo-gediplomeerden gericht op zowel havo als mbo, waarbij zij zich kunnen oriënteren op het maken van een keuze die bij hen past. Havo-scholen bieden in overleg met het toeleverende vmbo hulp bij deze oriëntatie.
- Vmbo-scholen bieden daar waar nodig en in onderlinge afstemming met het havo extra inhoudelijke ondersteuning aan vmbo-gediplomeerden die zich voorbereiden op de overstap naar het havo.
- Havo-scholen bieden daar waar nodig en in onderlinge afstemming met het vmbo extra inhoudelijke ondersteuning aan vmbo-gediplomeerden die instromen in havo-4.[34]

Voor 1 augustus 2012 moet vastgelegd zijn hoe deze samenwerking vorm krijgt. Na 1 augustus 2012 konden scholen hier dan verder invulling aan geven.

---

32 Het maximaal gemiddelde eindcijfer van 6,8 is gekozen op basis van ECBO-onderzoek uit 2011 naar het studiesucces van vmbo'ers op het havo. Van de vmbo'ers met een 6,8 of hoger slaagt 74 procent binnen 2 of 3 jaar voor het havo-examen. Het blijkt dat vmbo-gediplomeerden met een goed gemiddeld eindcijfer op het vmbo-diploma een grotere kans hebben om het havo succesvol te doorlopen. Deze leerlingen stromen sneller door en hebben meer kans om het havo-diploma te halen dan leerlingen met een laag gemiddeld eindcijfer. Bron: Neuvel, J., Van Esch, W., en Westerhuis, A. (2011). *Eindexamens vmbo en studiesucces op het havo.* 's Hertogenbosch: ECBO.

33 VO-raad (2012). *Toelatingscode overstap van vmbo naar havo.* Utrecht: VO-raad.

34 VO-raad (2012). *Toelatingscode overstap van vmbo naar havo.* Utrecht: VO-raad.

Bijlage 2: Vragenlijst

Welkom bij de monitor toelatingsbeleid vmbo-havo

De vragenlijst die u net heeft geopend hoort bij de tweede meting van de monitor toelatingsbeleid vmbo-havo. Deze monitor voert onderzoeks- en adviesbureau Oberon in opdracht van de VO-raad uit. In 2012 werd de eerste meting van deze monitor uitgevoerd. Uw deelname is van belang om een beeld te krijgen van de wijze waarop het toelatingsbeleid vmbo-havo bij u op school is vormgegeven. Wij vragen u daarom om de vragenlijst zo volledig mogelijk in te vullen.

De vragen kunnen het beste ingevuld worden door de directie van de schoollocatie. De vragenlijst bestaat voornamelijk uit gesloten vragen en vraagt ongeveer 15 minuten van uw tijd. Uiteraard worden uw antwoorden anoniem en vertrouwelijk behandeld.

Wij verzoeken u vriendelijk om deze vragenlijst uiterlijk [datum] in te vullen.

- Bij de gesloten vragen klikt u met de muis in het rondje of vierkantje voor het antwoord van uw keuze. Als u meerdere antwoorden aan kunt klikken, staat dat altijd duidelijk aangegeven.
- Als er naar aantallen of jaartallen wordt gevraagd kunt u alleen een getal in vullen.
- Bij open vragen heeft u ruimte voor een kernachtig geformuleerd antwoord (max. 250 tekens). U klikt daarvoor met de muis in het antwoordvak, daarna kunt u uw antwoord intypen.
- Als u terug wilt bladeren of verder wilt gaan naar de volgende pagina, gebruik daarvoor dan de knoppen “terug” en “verder” in de vragenlijst, en niet uw standaard browserknoppen.
- Als u de vragenlijst niet in één keer afkrijgt kunt u de vragenlijst afsluiten en op een later tijdstip verder gaan. U kunt dan weer inloggen met dezelfde gebruikersnaam en wachtwoord. De vragenlijst start dan op de pagina die u als laatste heeft ingevuld. De antwoorden die u al had gegeven blijven bewaard.
- In deze vragenlijst spreken we over vmbo-scholen en havo-scholen in plaats hiervan kunt u ook vmbo-afdeling of havo-afdeling lezen.

Alvast hartelijk bedankt voor het invullen!

Sectie 1: Algemene vragen

1. Wat is uw functie?

( ) Directeur
( ) Afdelingsleider
( ) Decaan
( ) Anders, namelijk ____

2. Bent u beroepsmatig betrokken bij vmbo of havo?

( ) alleen bij vmbo
( ) alleen bij havo
( ) zowel bij vmbo als havo
( ) niet bij vmbo of havo, maar bij ____

3. Welke onderwijstypen heeft uw schoollocatie? *Meerdere antwoorden mogelijk*
[ ] praktijkonderwijs
[ ] vmbo basisberoepsgerichte leerweg
( ) vmbo kaderberoepsgerichte leerweg
( ) vmbo gemengde leerweg
( ) vmbo theoretische leerweg
( ) havo
( ) vwo
( ) gymnasium
( ) anders, namelijk ____

Sectie 2: Toelatingsbeleid

4. We noemen hieronder een aantal mogelijke onderdelen uit het toelatingsbeleid op uw school voor vmbo-gediplomeerden die naar havo-4 doorstromen. Geef hieronder aan in hoeverre de genoemde uitspraken op dit moment van toepassing zijn.

	Is (nog) niet voor ons van toepassing	Is volledig voor ons van toepassing	Weet ik niet
Wij zijn terughoudend in het stellen van toelatingscriteria. Het bieden van kansen aan leerlingen vormt het uitgangspunt.	( )	( )	( )
Wij voeren in een vroegtijdig stadium een toelatingsgesprek met de potentiële leerling.	( )	( )	( )
Wij betrekken het advies van de vmbo-school over de betreffende leerling altijd in ons oordeel.	( )	( )	( )
Wij treden bij een afwijkende mening met de toeleverende vmbo-school in overleg.	( )	( )	( )
Als wij een eis stellen, dan stellen wij maximaal een 6,8 als eis aan het gemiddeld eindexamencijfer.	( )	( )	( )
Wij hanteren dezelfde regels voor doubleren voor leerlingen afkomstig uit het vmbo als voor leerlingen afkomstig uit havo-3.	( )	( )	( )

5. Geef hieronder aan in hoeverre de genoemde uitspraak op dit moment van toepassing is.

	Is (nog) niet voor ons van toepassing	Is volledig voor ons van toepassing	Weet ik niet
Wij hanteren hetzelfde toelatingsbeleid voor vmbo-gediplomeerden afkomstig uit de eigen school als leerlingen die van een andere vmbo-school komen.	( )	( )	( )

Eerder genoemde criteria (onder 4) zijn onderdeel van de toelatingscode vmbo-havo.
In de algemene ledenvergadering van de VO-raad is de toelatingscode voor de overgang van vmbo naar havo vastgesteld. Deze code is bedoeld om scholen duidelijke normen te bieden voor de overgang van vmbo naar havo en scholen meer met elkaar te laten samenwerken rondom deze overgang. De code heeft betrekking op twee aspecten:

- *het toelatingsbeleid*
- *het aansluitingsbeleid.*

Beide aspecten moeten tot stand komen door onderling overleg tussen de vmbo-scholen en de havo-scholen binnen het voedingsgebied. Het initiatief voor deze samenwerking ligt bij de havo-scholen.

6. In hoeverre bent u bekend met de toelatingscode vmbo-havo?
( ) Ik heb er nog nooit van gehoord.
( ) Ik heb er wel iets van meegekregen, maar weet er niet zo veel van af.
( ) Ik ben goed bekend met de toelatingscode vmbo-havo
( ) Anders, namelijk ____

7. U heeft aangegeven dat één of meerdere onderdelen van uw toelatingsbeleid vmbo-havo (nog) niet van toepassing zijn. Geef hieronder aan wat de reden hiervan is. *Meerdere antwoorden mogelijk*
( ) Wij kennen de toelatingscode niet
( ) We kennen de toelatingscode wel maar zijn er nog niet aan toegekomen
( ) We kennen de toelatingscode wel maar we wilden ons beleid niet wijzigen
( ) We kennen de code wel maar moeten hierover nog regionale afspraken maken

8. U heeft aangegeven dat uw school niet hetzelfde toelatingsbeleid hanteert voor vmbo-gediplomeerden afkomstig uit de eigen school als leerlingen die van een andere vmbo-school komen.
Waarin verschilt het toelatingsbeleid?

	Minder streng voor leerlingen binnen de eigen scholengemeenschap	Gelijk	Strenger voor leerlingen binnen de eigen scholengemeenschap	Weet ik niet
Het toelatingsgesprek	( )	( )	( )	( )
Het betrekken van het advies van de toeleverende vmbo-school of –afdeling	( )	( )	( )	( )
Eisen ten aanzien van het gemiddeld eindexamencijfer.	( )	( )	( )	( )
De regels voor doubleren	( )	( )	( )	( )
Anders nl _______________	( )	( )	( )	( )

9. Waarom hanteert uw school een ander toelatingsbeleid voor vmbo-gediplomeerden die afkomstig zijn van een andere vmbo-school?
[____
____
____
____]

Communicatiebeleid rondom toelatingsbeleid

Het is van belang dat alle belanghebbenden (leerlingen, ouders en toeleverende scholen) op de hoogte zijn van het toelatingsbeleid van uw school.

10. Hoe maakt u het toelatingsbeleid en de bijbehorende procedure aan de belanghebbenden bekend? *Meerdere antwoorden mogelijk*
- Via de schoolgids
- Via de website van de school
- In informatiebrochures van de school
- Anders nl. ____

Overgangsnormen 4 naar 5 havo

De volgende vragen gaan over de overgangsnormen die u als school hanteert voor vmbo-gediplomeerden die zijn doorgestroomd naar havo-4.

11. Hanteert uw school verschillende overgangsnormen in leerjaar 4 voor reguliere havo-leerlingen en leerlingen die afkomstig zijn van vmbo? Het gaat hierbij om de overgang van leerjaar 4 naar 5.

( ) Nee
( ) Ja

12. Waarin verschillen de overgangsnormen?

	Minder streng voor vmbo-gediplomeerden	Gelijk aan reguliere havo-leerlingen	Strenger voor vmbo-leerlingen	Weet ik niet
Cijfers in kernvakken (wiskunde, Engels, Nederlands)	( )	( )	( )	( )
Cijfers in specifieke vakken (niet de kernvakken)	( )	( )	( )	( )
Onvoldoendes in examenvakken	( )	( )	( )	( )

13. Waarom verschillen de overgangsnormen voor leerlingen die afkomstig zijn van het vmbo van de reguliere havo-leerlingen?

[____
____
____
____]

Kwaliteit advies VMBO

14. In het kader van het toelatingsbeleid worden vmbo-scholen geacht een advies te geven aan havo-scholen over vmbo-gediplomeerden die willen doorstromen naar havo-4. Geef hieronder aan in welke mate uw toeleverende vmbo-scholen op dit moment voldoen aan deze voorwaarde.

( ) Voldoen alle vmbo-scholen niet aan
( ) Voldoen bijna alle vmbo-scholen niet aan
( ) Voldoet een deel van de vmbo-scholen aan
( ) Voldoen bijna alle vmbo-scholen aan
( ) Voldoen alle vmbo-scholen aan
( ) Weet ik niet.

15. Voldoet het advies van de toeleverende vmbo-scholen aan de verwachtingen van uw school?

( ) Nee, het voldoet niet aan onze verwachtingen.
( ) Ja, maar het zou beter kunnen.
( ) Ja, het voldoet volledig aan onze verwachtingen.

16. In hoeverre is dit advies meegenomen in het toelatingsbesluit van vmbo-gediplomeerden?

( ) Niet tot heel beperkt
( ) Beperkt
( ) Deels
( ) Grotendeels tot volledig.

17. In het kader van het toelatingsbeleid worden vmbo-scholen geacht een advies te geven aan havo-scholen over vmbo-gediplomeerden die willen doorstromen naar havo-4. Geef hieronder aan of u op dit moment aan deze voorwaarde voldoet

( ) Voldeden wij (nog) niet aan
( ) Voldeden wij volledig aan
( ) Weet ik niet

18. U heeft aangegeven dat u in op dit moment nog niet voldoet aan deze voorwaarde. Geef hieronder aan wat de reden hiervan is.

( ) Wij kennen de toelatingscode niet
( ) We kennen de toelatingscode wel maar zijn er nog niet aan toegekomen
( ) We kennen de toelatingscode wel maar we wilden ons beleid niet wijzigen
( ) We kennen de code wel maar moeten hierover nog regionale afspraken maken

19. Gaat uw school dit schooljaar nog wijzigingen doorvoeren om aan deze voorwaarde van de toelatingscode te voldoen?

( ) Nee
( ) Ja

Doorstroom van vmbo naar havo

20. Is het aantal vmbo-gediplomeerden dat doorstroomt naar havo-4 sinds de invoering van de code veranderd?

( ) Nee, het aantal is gelijk gebleven
( ) Ja, het aantal is afgenomen
( ) Ja, het aantal is toegenomen

21. Denkt u dat dit komt door de invoering van de code en het aanpassen van het toelatingsbeleid?

( ) Ja
( ) Nee
( ) Weet ik niet

22. Hoe gaat u op school met deze veranderingen om? *meerdere antwoorden mogelijk*

( ) We hebben onze toelatingscriteria aangepast
( ) We hebben de inhoud van het toelatingsgesprek aangepast
( ) We werken op een andere manier samen met vmbo-scholen
( ) We hebben de eisen ten aanzien van gemiddeld eindexamencijfer aangepast
( ) Anders, nl. ____

23. Is het aantal vmbo-gediplomeerden dat is toegelaten in havo-4 veranderd?

( ) Nee, het aantal is gelijk gebleven
( ) Ja, het aantal is afgenomen
( ) Ja, het aantal is toegenomen

24. Denkt u dat dit komt door de invoering van de code en het aanpassen van het toelatingsbeleid?

( ) Ja
( ) Nee
( ) Weet ik niet

25. Hoe gaat u op school met deze veranderingen om? *meerdere antwoorden mogelijk*
( ) We hebben ons toelatingscriteria aangepast
( ) We hebben de inhoud van het toelatingsgesprek aangepast
( ) We werken op een andere manier samen met vmbo-scholen
( ) We de eisen ten aanzien van gemiddeld eindexamencijfer aangepast
( ) Anders, nl. ____

26. Is het niveau van de toegelaten vmbo-gediplomeerden sinds de invoering van de code veranderd?
( ) Nee, het niveau van de toegelaten vmbo-gediplomeerden is over het algemeen gelijk gebleven
( ) Ja, het niveau van de toegelaten vmbo-gediplomeerden is over het algemeen gestegen
( ) Ja, het niveau van de toegelaten vmbo-gediplomeerden is over het algemeen gedaald

27. Denkt u dat dit komt door de invoering van de code en het aanpassen van het toelatingsbeleid?
( ) Ja
( ) Nee
( ) Weet ik niet

28. Hoe gaat u op school met deze veranderingen om? m*eerdere antwoorden mogelijk*
( ) We hebben ons toelatingscriteria aangepast
( ) We hebben de inhoud van het toelatingsgesprek aangepast
( ) We werken op een andere manier samen met vmbo-scholen
( ) We de eisen ten aanzien van gemiddeld eindexamencijfer aangepast
( ) Anders, nl. ____

29. Is het studiesucces (doublures,percentage geslaagd) van de toegelaten vmbo-gediplomeerden in de afgelopen twee jaar veranderd?
( ) Nee, het studiesucces van de toegelaten vmbo-gediplomeerden is over het algemeen gelijk gebleven
( ) Ja, het studiesucces van de toegelaten vmbo-gediplomeerden is vergroot
( ) Ja, het studiesucces van de toegelaten vmbo-gediplomeerden is verkleind
( ) Anders nl. ____

30. Denkt u dat dit komt door de invoering van de code en het aanpassen van het toelatingsbeleid?
( ) Ja
( ) Nee
( ) Weet ik niet

31. Hoe gaat u op school met deze veranderingen om?
____

Sectie 3 Aansluitingsbeleid

Samenwerking
In het kader van het aansluitingsbeleid tussen vmbo en havo is het de bedoeling dat havo- en vmbo-scholen met elkaar gaan samenwerken.

32. In hoeverre werkt uw school samen met de hieronder genoemde scholen op het gebied van het toelatings- en aansluitingsbeleid?

	Wij werken niet samen en zijn dat ook niet van plan	Wij werken nog niet samen, maar we zijn hier wel mee bezig	Wij werken beperkt samen met een aantal scholen	Wij werken nauw samen met een aantal scholen	Weet ik niet
Vmbo-scholen binnen het eigen bestuur	( )	( )	( )	( )	( )
Havo-scholen binnen het eigen bestuur	( )	( )	( )	( )	( )
Vmbo-scholen binnen de regio	( )	( )	( )	( )	( )
Havo-scholen binnen de regio	( )	( )	( )	( )	( )
Vmbo-scholen binnen het samenwerkingsverband	( )	( )	( )	( )	( )
Havo-scholen binnen het samenwerkingsverband	(0	( )	( )	( )	( )

33. Hoe tevreden bent u over de samenwerking op het gebied van het toelatings- en aansluitingsbeleid?

	ɜr ontevreden	Ɔntevreden	Noch tevreden, noch ontevrede n	Tevreden	eel tevreden	Weet ik niet
Vmbo-scholen binnen het eigen bestuur	( )	( )	( )	( )	( )	( )
Havo-scholen binnen het eigen bestuur	( )	( )	( )	( )	( )	( )
Vmbo-scholen binnen de regio	( )	( )	( )	( )	( )	( )
Havo-scholen binnen de regio	( )	( )	( )	( )	( )	( )
Vmbo-scholen binnen het samenwerkingsverband	( )	( )	( )	( )	( )	( )
Havo-scholen binnen het samenwerkingsverband	( )	( )	( )	( )	( )	( )

34. We noemen hieronder een tweetal mogelijke onderdelen uit het aansluitingsbeleid op uw school voor vmbo-gediplomeerden die naar havo-4 doorstromen. Geef hieronder aan in hoeverre de genoemde uitspraken voor u in het voorjaar van 2014 van toepassing waren.

	Is (nog) niet voor ons van toepassing	Is volledig voor ons van toepassin g	Weet ik niet
Wij bieden in overleg met de vmbo-scholen hulp bij de loopbaanoriëntatie op de vmbo-scholen	( )	( )	( )
We bieden in onderlinge afstemming met de vmbo-scholen extra inhoudelijke ondersteuning aan vmbo-gediplomeerden die instromen in havo-4	( )	( )	( )

35. Welke acties en plannen heeft uw school voor (verdere) samenwerking met andere vmbo-scholen ten aanzien van het aansluitingsbeleid? *Meerdere antwoorden mogelijk*

( ) Wij overleggen met de vmbo-scholen over het aansluitingsbeleid.
( ) We bieden in overleg met de vmbo-scholen hulp bij de loopbaanoriëntatie op vmbo-scholen.
( ) We bieden in onderlinge afstemming met de vmbo-scholen extra inhoudelijke ondersteuning aan vmbo-gediplomeerden die instromen in havo-4.
( ) Anders, namelijk ____
( ) We hebben geen specifieke plannen of acties.

36. We noemen hieronder een tweetal mogelijke onderdelen uit het aansluitingsbeleid op uw school voor vmbo-gediplomeerden die naar havo-4 doorstromen. Geef hieronder aan in hoeverre de genoemde uitspraken voor u in het voorjaar van 2014 van toepassing waren.

	Is (nog) niet voor ons van toepassing	Is volledig voor ons van toepassin g	Weet ik niet
We verbeteren onze loopbaanoriëntatie en -begeleiding voor vmbo- leerlingen zodat leerlingen een goede keuze kunnen maken uit doorstroming naar mbo of havo.	( )	( )	( )
We bieden waar nodig en in onderlinge afstemming met het havo extra inhoudelijke ondersteuning aan vmbo-gediplomeerden die zich voorbereiden op de overstap naar het havo.	( )	( )	( )

37. Welke acties en plannen heeft uw school voor (verdere) samenwerking met andere havo-scholen ten aanzien van het aansluitingsbeleid? *Meerdere antwoorden mogelijk*

( ) We overleggen met de havo-scholen over het toelatings- en aansluitingsbeleid.
( ) We verbeteren onze loopbaanoriëntatie en -begeleiding voor vmbo- leerlingen zodat leerlingen een goede keuze kunnen maken uit doorstroming naar mbo of havo.
( ) We bieden waar nodig en in onderlinge afstemming met het havo extra inhoudelijke ondersteuning aan vmbo-gediplomeerden die zich voorbereiden op de overstap naar het havo.
( ) Anders, namelijk ____
( ) We hebben geen specifieke plannen of acties.

Aansluiting vmbo-havo

38. Worden er door uw school activiteiten georganiseerd voor vmbo-gediplomeerden die naar het havo willen doorstromen ter voorbereiding op de overgang naar het havo?

( ) Nee
( ) Ja

Routing:

- Alleen respondenten die bij vraag 38 ‘ja’ hebben aangevinkt gaan door naar vraag 39.
- De andere respondenten gaan door naar de volgende sectie.

39. Welke activiteiten worden georganiseerd voor vmbo-gediplomeerden ter voorbereiding op het havo? *Meerdere antwoorden mogelijk*

( ) Bijles
( ) Extra begeleiding/ondersteuning tijdens de lessen
( ) Voorlichting
( ) Anders namelijk ____

Mogelijke effecten toelatingscode

40. Hieronder volgen een aantal stellingen over de mogelijke effecten van de toelatingscode op de aansluiting tussen vmbo en havo. Geef aan in hoeverre u het eens bent met de volgende stellingen.

	Zeer oneens	Oneens	Eens	Zeer eens	Weet ik niet
De toelatingscode heeft gezorgd voor een betere programmatische afstemming tussen vmbo en havo.	( )	( )	( )	( )	( )
De toelatingscode heeft gezorgd voor een betere overgang en pedagogisch-didactisch opzicht (denk aan zelfstandigheid, planningsvaardigheden en hoger werktempo)	( )	( )	( )	( )	( )
De toelatingscode heeft gezorgd voor een betere overgang met betrekking tot de moeilijkheidsgraad van de vakken in vmbo en havo.	( )	( )	( )	( )	( )
De toelatingscode heeft gezorgd voor een betere overgang in relatie tot de verschillende manieren van leren tussen vbo en havo.	( )	( )	( )	( )	( )
Door de toelatingscode zijn vmbo-gediplomeerden beter voorbereid op het maken van een gerichte opleidingskeuze.	( )	( )	( )	( )	( )
Door de toelatingscode zijn vmbo-gediplomeerden beter voorbereid op de andere didactische benadering op het havo.	( )	( )	( )	( )	( )

41. Ruimte voor opmerkingen

[____
____
____
____
____]

Sectie 4: Knelpunten

42. Ervaart uw school knelpunten bij de in- en uitvoering van de toelatingscode vmbo-havo?

( ) Nee, wij ervaren geen knelpunten.
( ) Ja, vooral bij m.b.t. het toelatingsbeleid.
( ) Ja, vooral bij m.b.t. het aansluitingsbeleid.
( ) Ja, zowel m.b.t. het toelatingsbeleid als het aansluitingsbeleid.

43. Bij welke aspecten van het toelatingsbeleid ervaart uw school knelpunten? *Meerdere antwoorden mogelijk*

( ) Het aanpassen van ons toelatingsbeleid zodat het aansluit bij de toelatingscode vmbo-havo.
( ) De communicatie over ons toelatingsbeleid.
( ) De organisatie van het toelatingsbeleid.
( ) Anders, namelijk ____
( ) Anders, namelijk ____
( ) Anders, namelijk ____

44. Bij welke aspecten van het aansluitingsbeleid ervaart uw school knelpunten? *Meerdere antwoorden mogelijk*

( ) De samenwerking met andere scholen op het gebied van loopbaanoriëntatie.
( ) De inhoudelijke afstemming met andere scholen als het gaat om toeleiding van vmbo-gediplomeerden naar havo-4.
( ) De organisatie van het aansluitingsbeleid.
( ) Anders, namelijk ____
( ) Anders, namelijk ____
( ) Anders, namelijk ____

45. Hoe gaat uw school met dit knelpunt / deze knelpunten om?

[____
____
____
____]

46. Verwacht uw school in de toekomst tegen knelpunten aan te lopen?

( ) Nee
( ) Ja, vooral bij m.b.t. het toelatingsbeleid.
( ) Ja, vooral bij m.b.t. het aansluitingsbeleid.
( ) Ja, zowel m.b.t. het toelatingsbeleid als het aansluitingsbeleid.

47. Tegen welke knelpunten verwacht uw school in de toekomst aan te lopen ten aanzien van het toelatingsbeleid? *Meerdere antwoorden mogelijk*

( ) Het aanpassen van ons toelatingsbeleid zodat het aansluit bij de toelatingscode vmbo-havo.
( ) De communicatie over ons toelatingsbeleid.
( ) De organisatie van het toelatingsbeleid.
( ) Anders, namelijk ____
( ) Anders, namelijk ____
( ) Anders, namelijk ____

48. Tegen welke knelpunten verwacht uw school in de toekomst aan te lopen ten aanzien van het aansluitingsbeleid?

( ) De samenwerking met andere scholen op het gebied van loopbaanoriëntatie.
( ) De inhoudelijke afstemming met andere scholen als het gaat om toeleiding van vmbo-gediplomeerden naar havo-4.
( ) De organisatie van het aansluitingsbeleid.
( ) Anders namelijk ____
( ) Anders, namelijk ____
( ) Anders, namelijk ____

49. Hoe wil uw school dit knelpunt / deze knelpunten aanpakken?

[____
____
____
____]

Sectie 5 vragenlijst: Klachten toelatingsbeleid

50. Heeft uw school in schooljaar 2013-2014 formele klachten ontvangen over het toelatingsbeleid van uw school?

( ) Nee
( ) Ja

51. Waarover heeft uw school formele klachten ontvangen? *Meerdere antwoorden mogelijk*

( ) De toelatingseisen.
( ) De toelatingsprocedure.
( ) De communicatie over de toelatingseisen en procedure.
( ) Anders, namelijk ____
( ) Anders, namelijk ____
( ) Anders, namelijk ____

52. Van wie heeft uw school formele klachten ontvangen? *Meerdere antwoorden mogelijk*

( ) Ouders van vmbo-gediplomeerden.
( ) Vmbo-gediplomeerden.
( ) Vmbo-scholen.
( ) Vmbo-afdeling binnen onze scholengemeenschap.
( ) Anders, namelijk ____

53. Hoeveel formele klachten heeft uw school ongeveer ontvangen in schooljaar 2011-12? Het gaat om een schatting.

[___]

54. Heeft uw school het toelatingsbeleid aangepast naar aanleiding van deze formele klachten?

( ) Nee
( ) Ja

55. Wat heeft uw school aangepast? *Meerdere antwoorden mogelijk*

( ) De toelatingseisen.
( ) De toelatingsprocedure.
( ) De communicatie over de toelatingseisen en procedure.
( ) Anders namelijk ____
( ) Anders, namelijk ____
( ) Anders, namelijk ____

Sectie 6: Toekomst

Onderstaande stellingen gaan over een mogelijk toekomstbeeld van de overgang van vmbo naar havo. Eén van die beelden is een drempelloze overgang: leerlingen met een vmbo-gl/tl dipoma hebben toegangsrecht tot havo-4 zonder aanvullende eisen. Een ander beeld is dat er een hybride overgang tussen vmbo en havo is en/of er sprake is van één stroom.

56. Geef aan in hoeverre u het met deze stellingen eens bent.

	Zeer oneens	Oneens	Eens	Zeer eens	Weet ik niet
Ik vind een drempelloze overgang tussen vmbo en havo enselijk.	( )	( )	( )	( )	( )
Mijn school is klaar voor een drempelloze overgang van nbo naar havo	( )	( )	( )	( )	( )
Wij werken aan een drempelloze overgang					
Wij hebben over een aantal jaren geen code en/of elatingseisen meer nodig	( )	( )	( )	( )	( )
De onderwijssector is klaar voor een drempelloze overgang n vmbo naar havo.	( )	( )	( )	( )	( )
In de toekomst blijven aanvullende **toelating**seisen enselijk.	( )	( )	( )	( )	( )
In de toekomst blijven aanvullende eisen rondom het **nsluiting**sbeleid wenselijk.					

57. U heeft aangegeven dat een drempelloze overgang tussen vmbo en havo wenselijk is. Kunt u aangeven waarom u dit vindt?

____

58. Wat is er nodig om de toelatingscode vmbo-havo in de toekomst overbodig te maken?

____

Sectie 7 vragenlijst: Ondersteuning

59. Is er behoefte aan verdere ondersteuning bij de uitvoering van de toelatingscode vmbo-havo?

( ) Nee
( ) Ja

60. Bij welke onderdelen van de toelatingscode vmbo-havo is verdere ondersteuning gewenst? *Meerdere antwoorden mogelijk*

( ) Het aanpassen van het aansluitingsbeleid
( ) De samenwerking met andere scholen m.b.t. het aansluitingsbeleid
( ) De inhoudelijke afstemming met andere scholen als het gaat om toeleiding van vmbo-gediplomeerden naar havo-4.
( ) De organisatie van het aansluitingsbeleid.
( ) Anders namelijk ____
( ) Anders namelijk ____
( ) Anders namelijk ____

61. Heeft u verder nog opmerkingen over de toelatingscode vmbo-havo, dan kunt u die hieronder noteren.

[____
____
____
____
____]

Afsluitende bijeenkomst
Ter afsluiting van dit onderzoek organiseren wij een bijeenkomst. Tijdens deze bijeenkomst leggen wij de uitkomsten van het onderzoek voor aan enkele scholen. Wij horen graag van hen of zij zich herkennen in de resultaten en in de conclusies die wij daaruit trekken. De bijeenkomst is op …. van …….uur en vindt plaats bij in Utrecht. Wanneer u interesse heeft in deelname aan deze bijeenkomst, dan kunt u hieronder uw naam en mailadres invullen. U ontvangt dan te zijner tijd een persoonlijke uitnodiging.

( ) Ja, ik wil mij aanmelden: Naam: ……………………….Email:…………………………………..
( ) Nee, ik wil mij niet aanmelden.

Sectie 8 Eindpagina vragenlijst

Hartelijk bedankt voor uw medewerking!

Klik **hier** om uw antwoorden te downloaden als PDF.

Klik **hier** voor meer informatie over de toelatingscode vmbo-havo op de website van het VO-raad.

U kunt nu het venster sluiten.

Oberon

Postbus 1423, 3500 BK Utrecht
t 030 230 60 90 | f 030 230 60 80
info@oberon.eu | www.oberon.eu

Utrecht, mei 2015
In opdracht van de VO-raad